Масса а мехкашкара пролетареш, вlовр[illegible]хета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхахьарча Советан Министрийн Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьйла 1923 шера дуьйна ◆ [illegible] ноябрь, [illegible] ◆ [illegible] Мах 2 кап.

КПСС ОБКОМЕ, НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР МИНИСТРИЙН СОВЕТЕ ОЙЛАСОВПРОФЕ

[illegible] ЗАМАЛАХЬ ЛОРУЬЙЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ [illegible] ФЕРМАЙ, БРИГАДАЙ КОЛЛЕКТИВАШНА, ХЬАЙБАН БОАХАМЕ [illegible] РАЛЬНИИ МАТЕРИАЛЬНИИ ПООЩРЕНИ ЯРА ХЬАКЪЕХЬА

КПСС обкома бюрос, республика Министрийн Советан облсовпрофан сацам бина:

[illegible] 1000 сомега [illegible] хьайбаш лелоран фермашна тIаьхьа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Министрийн Советан облсовпрофан [illegible] оттар;

1973 шера 1 [illegible] ферман [illegible] социалистически [illegible] хьайбаш лелоран 30 ферман бригадашна 300 [illegible] хьайбаш

боахама [illegible] сомга [illegible] КПСС обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Министрийн Советан облсовпрофан сийлахь грамоташ оттар;

ХIара бетта бахам боахаман хьайбаш [illegible] республикански газетан тIе сийлахь Доска оттар;

распотребсоюзо [illegible] «Жигули» [illegible] 50 легковой автомашина [illegible] хьайбаш боахаме хьалхалатторашна, социалистически [illegible] бохка;

облсовпрофо — хьайбаш боахаме хьалхалатторашна [illegible] туристически путевка [illegible]

КПСС горкомашна, райкомашна, горрайисполкомашна, юрта боахама министерствон [illegible] водоества, юрта боахама заготовкийн боахлой профсоюзан обком [illegible] брагадаш фермашна хьайбаш лелорашна [illegible] хьайбаш боахаме [illegible] лакхар дукха шерра социалистически [illegible] а.

ХЬАМСАРА МОХК

Белтигхагара Тайшеча [illegible] Востокна кхаччалца, арктически [illegible] Средни Азе беркатечу [illegible] кхаччалца бIарг ма кхоачча шера яьржа яла Советски Социалистически Республикийн Союза арейн. Уккхаза, вай башха-дукха [illegible] тIа, цхьа дезал хиана [illegible] вахаш советски халкъ.

Вай массаьа а вовшашна дикане дегтIара дукхавашца а адамийн историяйн [illegible] — социализмаца коталлах хила [illegible] Советийн Мехка граждашна [illegible] Дай-мехка сийлахь-доккхийча гIуллакхашца вуьззина хилар. Цуьнца дерригача къахьеганаш общественни гIуллакхех йоалла советски социалистически патриотизм, цуьнах латт инициатива, низ, хьанар дукхьий хьаст. «Парте лаьхка мах бу, — белгалдоаккх XXIV съезда КПСС Централийни Комитето яьча Отчетни доклада тIа, — советски наькъа патриотически уйлай, дерригача [illegible] социалистически Даьхе тоалра [illegible] революциона [illegible] социализма гIулакх лораде уж кийча хилара.

Сийлахь-йоккха, кхоанега буьй бала, [illegible] болх — [illegible] юколандай дукхаеза Даьла ярсий токара а, молдавски [illegible] кхевчоа а, украински шахтера а, узбекски болайн кхевчоа а. Из безам хIабоалу дай баьххача моттиганцарча безамгара. Бера дола кхиа лаьа вейх хIаране дег чу латт хьамсарча мехка сийрда сурт. [illegible] — юрта йистера берешкий хьу я ца, [illegible] кавказски [illegible] боадам, кхоалагIчар — городера сийлахь переулок. Сага гаргарех [illegible] махкар чу [illegible] тIа баьха, цуьна [illegible] оагIу оагIох а [illegible] хьакъехьа доттагIий боаш моттиг.

Хьамсарча мехкашера безам — шийн завода е колхоза, героиа е юрта сийла лакхье, даьттан тIара вахар хоале гIертарча [illegible] Наха вон; хьамсара моттигаш тоаяерá, пятилетка дерригча [illegible] фронта шоай участникаш [illegible] Советски Союза [illegible] Цудукхьа юрташа, городаша, районаша, областаша, республикаша лелочча социалистически ахье хьалхара моттиг [illegible] хьа лоаттабу къовсам — из [illegible] болахтIохкаш, коммунизм хьалхьара аьттув боккхаша къовсам.

Наха патриотически уйлаш, дас сана [illegible] уж хилар къаьга хьегучадуьл миллионаш болча советски наха [illegible] тоаеча, цига гаьнаш йоIIаеча, [illegible] спортивни майдане, берий уголокаш [illegible] «Иэгта да [illegible] советски сага дог, — язду редакцега ульяновски [illegible] И. Емельянова. — Шийн селанга хиллача коллективаст [illegible] дукхагIа [illegible]»

Хьамсара шийн дукхавезаргйоалаш хьамсара Советски мохк [illegible] уйла дег чу йосаяр, къаьстта а нагарлоята — партийни комсомольски организацешна, школа, эррарча вай общественностo шоай гIуллакхаш тIадерзадара [illegible] моттиг. Цу [illegible] балара боккхача [illegible] традицешта пропаганда яр. Революцеши советски гражданскии Сийлахь-йоккха Дай-мехкан тIемаш [illegible] гIолла экскурсеш, походаш яр, ветеранашца, [illegible] пятилетка новаторашца [illegible] — хIетта балара средствий [illegible] арсенал [illegible] патриотически уйла дег чу йосаяра шерагIа тIеерзае еза.

Воккхача лоерхIаме да краеведчески литературах, кинодокументех, музейн экспозицех, исторически мемориалех, памятникех [illegible] лайха шар. Цу тIа кертера хар — классики, партийни [illegible] исторически процесс [illegible] боккха бола лоерхIам. Партийни организацеш гIулакх [illegible] дукхагIа йоахо а [illegible] Архангельски краеведа А. Селезнева, масала, [illegible] «Правдага» язду. Къахьегамхоча Советски Iаьдал оттадено а [illegible] лоаттабаьча къовсамца [illegible] бола исторически моттигаш башха [illegible] ца еш ютт, [illegible] Цо [illegible] патриотически кхетам балара гIулакха.

ХIаране а бочa да ше ваьча моттигера Iалам. Эттара хьалхара гIа бIаьхарца вай дегашна босс из безам. [illegible] дIа а хьу. Iалам — из я сага къахьегаш йола мастерски, боларш боашаш дукха гашеш чуйоахка че, [illegible] хилара хьаст. Из боча лора а [illegible] советски наха [illegible] тIехьа тIайоагIаче тIехьенийн а йоахо ю. ХIаьта а вайцара [illegible] Iалаче [illegible] хьахой болаш? Районе почта хьегойтачох, цхьанца йолча моттигашка браконьераш шоай хьашттар [illegible] ба. [illegible] промышленни стокаш [illegible] хилар. Жалобаш ух мехкдьтта лохаш доаккхашиба-[illegible] — доакха а [illegible] гIулакх шоаш [illegible] Уж тайпа моттигаш нийсъенаай, масала, Оренбургски областерча Бузулукски хьунагIа. Iалам лоралдарах дола советски законаш боакъонца а лоерзагIа ца доалийташ а кхочушдайтара тIехь хьашере къовсам лоаттабелга—эррагачча общественностa, хIара советски сага декхар.

Советски Дай-мехка аренашка кхелхаш ба хIема [illegible] бола къахьегам. СССР хьаьнь сийлахь 50 шу дизара бехе ма боагIара [illegible] болхлой, колхозхой, интеллигенции парте XXIV съезда хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхочушдеча, социалистически Даьхе хIахо [illegible] дерригача халкъа гIулакха [illegible] коллективашка, городашка, юрташка [illegible] дукхагIа [illegible] тIерташ ба.

([illegible] «[illegible]»).

Хьайбаш леладераш! Дика Iангардоахаргда вай доахан, дукхагIа лургъя вай хьамсарча Даьхенна хьайбай продукци!

Укх шера хIара кхоабача Iаттагара [illegible] 2000 килограмм шура [illegible] Наьсаран районе «[illegible]» совхоза [illegible] Юртарча отделене ферма доярка [illegible] Хьанифа. [illegible] тIа 300 килограмм [illegible] бетта хIара кхоабача Iаттагара 2434 килограмм шура [illegible].

И. [illegible] сурт.

«Советски» [illegible] СССР-и Нохч-ГIалгIайн автономии 50 шу дизара юбилейцта Шелковской района «[illegible]» совхоза хьайбаш лелораш [illegible] [illegible] дукх [illegible] доахара [illegible] «Хьайбаш лелораш [illegible] Социалистически Къахьегама «Турпал» Эсмухамбетов Маурлы Абдулах[illegible] парте лата жа[illegible] бригада.

СУРТА ТIА: Эсмухамбетов [illegible] Наурлы Нури.

ХАННАХЬА, ЭШАШ

[illegible] социалистически [illegible] хьакъехьарча КПСС [illegible], СССР Министрийн Совета, ВЦСПС сацам тIара кхаьста [illegible] хьайбаш лелорашна [illegible] ХIана [illegible] бехкевахкаш бахьх а са.

[illegible] ладаш аз беча балха хаьтад сона: дукхагIа долча [illegible] профессий йолча наьха цара да Iулаш довер. Кхана, хана бежан лелало хала да. Вар во бoча хул из юхьашца. Дукха хIана эшад [illegible] дIа-хьа кхийтта чоа е, дала. Цудухьа [illegible] кулгаш, [illegible] дог [illegible] Iаьсанга. Сога [illegible] хала [illegible]

Сона сайна болха безам хул [illegible] Iасаит [illegible] тIакхоачаргйолча [illegible] бIехача Iодажача. Аз укх шера кхоабаш укх [illegible] 100 Iаьсарах [illegible] ветеринарии [illegible] хьаьща. ГIоалахар, [illegible] хилар фуд хаа са Iаьсанга. Дийнахьа буса ах килограмм [illegible] дукхагIа уж са бе [illegible] дIадала кийчдеш а со уж. Кул [illegible] хьадергда.

Цу Корнгоцанни [illegible] аз яр дешаш. Шийн ханнахьа а [illegible] а [illegible] ба уж. Цу йоккхача бехктехье хьа шиъ [illegible] Из дагадоалаш болх бе Ножайн-[illegible] укх [illegible]

Ш. ГАЗГИРЕЕВА,

Ножай-Юртарча «Наурзовский» совхоза Ножай-Юртарча отделене доярка.

ДАРЕГIА ДУЛХ

[illegible] пайдане хьайбаш да, [illegible] Iунах да нах [illegible] хайра [illegible] дIа [illegible] дукха дарегIа дулх ала [illegible]

[illegible] Кургиев, 2[illegible] хьайба лелладалар. Грозненски района «Советская Россия» колхоза. Уж йоалаеча [illegible] Пачара [illegible] республика хьалашка [illegible] хилар, [illegible] хилар [illegible] хьалхара шу [illegible] а [illegible] хулаш дика даьнихар цар. Цар моа нах ба [illegible] лайне чанхъалар акхаш.

Цхьавраш аххай парах. ХIана 32 я уж. Белгалдаккха дезаш да [illegible]. Вай республика Iалама хьадажа кхаьш даьча Iаьсаша дика [illegible] Дийнахьа буса юкъара [illegible] 900—1000 грамм [illegible] тIаххет [illegible]

Цу масала [illegible] нетаргIолга, вай республика Iалама хьалаш царна лоалулга, [illegible] царна мехкал ца хулига. Эттара [illegible] фуд [illegible] [illegible] дукхаш [illegible] Iуналш [illegible] наах безаш, [illegible] ух, [illegible] тIехьа долчара [illegible] лох ([illegible] дукха наьказаттаь [illegible]

Якшийн бIарг [illegible] нах ба колхоза. [illegible] из лоархIаме участок дала лорзо Муртазов Муртаз-Iаьласт Садуев Нурмахьмад — Хьажаст. Цар керттера [illegible] тIачIоагIьяьа [illegible] ух лелача хана [illegible] царна тIехьа бIарг [illegible]

Вай республике [illegible] хьалхьа ХIинц ца хьаьна [illegible] хула, керда Iалама хьалаш [illegible] [illegible] ХIана керттер, дар фуд [illegible] дIахо йолча хана [illegible] дукхагIа дарегIа дулх даккхара [illegible]

[illegible] хьайба [illegible] боаца [illegible] Боккха пайда лу цар боахама!

ХIанз вай республика эттара [illegible] нахчахьалхехьа эттара дарегIа дола дулх [illegible] Грозненски района «Советская Россия» колхоза 1973 шу [illegible] 1974 шера [illegible] хьалхара тоашаш [illegible] Даьхенга.

«Советская Россия» колхоза правлене сацам бив [illegible] Кургиевера кхы а 90—100 [illegible] Боахама специалисташ уж йоалае бахийтаб шоашта Нохч-ГIалгIайн Iалма-[illegible] ветеринарни станце директор А. Н. [illegible] Лекхарь [illegible] цига [illegible] бIарг а [illegible]

Воккха лоархIам болаш, боахама дукха пайда лургболаш гIулакх [illegible] хIадолайдар. ДеррагIа а из толаме [illegible] тайпа да.

В. ДИКАЕВ.

ДЕГ ТIАРА БАРКАЛ

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 55 шу дизаре дуккадена Советски Союза Коммунистически парте Централийна Комитета, СССР Лакхахьарча Совета Президиума, СССР Министрийн Совета шоайгIа [illegible] даькъала дувцаш Iалъмате дукха телеграммаш [illegible] хьалхеал Советски Союза къахьегамхошка, партийни общественни организацешка, предприятей, гIишлоний, колхозий, совхозий коллективашка, Советски Эскарев Флотен тIемахошка. Лоацаш даькъал хетта доаход дезьарча вокхий коммунистически, къахьегам - демократически, эрдаькъарча социалистически партешка, правительствашка, паччахьалкхеш, политически, общественни деятелашка, демократически организацешка, цхьаст - къаьстача гражданашка. Из деза ди даькъала дувцаш хьалхарча хьакхаташ тIа лоацаш доал Октябрь даькъена.

Шоаш [illegible] шоашта [illegible] деказьарча деттагIевш [illegible] ма бу Советски Союза Коммунистически парте кулгалаш коммунистически общество хьалъе [illegible] советски халкъо хьахача тола[illegible]. [illegible] тIа къаьста белгалдоаккх. КПСС XXIV съездо тIайпаш дуцех политика [illegible] фактор а [illegible] дIаяттан йола [illegible] исторически программа [illegible] лоарагIа ца йоалайтаеш [illegible] дувцар [illegible] къаьлевдара, тайпа-тайпара общественни строеш йола паччахьалкхенаш [illegible] юкъара ленински принципашца дIахо [illegible] социальни прогресси бахьан долаш къовсам лоаттабеш дола дерригча прогрессивни [illegible] кхы а чIоагIагIа кхоталара хоадамбоалаш долча доаьгье [illegible]

Советски халкъа, Советски Союза Коммунистически партеца, СССР правительствас дег тIара [illegible] дахар дехар лараха СССР берригача къахьегамхошта, партийни, советски, общественни организацешта, предприятеш учрежденешки коллективашта, доазол лехьарча коммунистически, къахьегам - демократически, эрдаькъарча социалистически партешта, правительствашта, паччахьалкхеш, политически, общественни деятелашта, демократически организацешта, берригача доттагIашта дег тIара баркал ала.

КПСС Централийна Комитето СССР Лакхахьарча Совета Президиумо, СССР Министрийн Совета.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ	СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	СССР МИНИСТРИЙН СОВЕТ

ХЬАЬШИЙ ЦIАБАХАР

КПСС ЦК-вс, СССР Лакхахьарча Совета Президиумо, Советски правительства йийха еа Советски Союзе хиина НДРИ Президентски совета Председатель, Къаман фронта ЦК Генеральни секретаря заместитель Салем Рубейя Али парте йола Йемена Халкъа Демократически Республика партийно-правительствени делегаци 25 ноябре Москвера дIавахар.

НДРИ а СССР а паччахьалкхенийн байракхашца егача Внуковски аэродроме хьаьший [illegible] бар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрийн Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, СССР Лакхахьарча Совета Президиума Председатела заместителаш И. С. Грузинский, М. А. Яснов, СССР Лакхахьарча Совета Президиума секретарь М. П. Георгадзе, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыко, кхыбола официальни нах.

Наькъавохаш [illegible] вар Советски Союзера НДРИ посол Салех Аш-Шаер.

Московски гарнизона бIун сийлен ха оттадир аэродроме. Шин мехка паччахьалкхений гимнаш локх. Сийлен хана хьалхашка гIолла хьал-Iо тIехвоал А. Н. Косыгинца Салем Рубейя Али.

ДоттагIал долча мехкара байлха хьаьший [illegible] баьхкабар столицера къахьегамхой вахалаш.

(ТАСС).

ШИЙ БОЛХ ЧАКХБАЬККХАР ХУДОЖНИКИЙН СЪЕЗДО

24 ноябре Москве болх чакхбаьккхаб Российски Федераце художникий хьоалагIча съездо.

ТIехьарча заседане хьахкайнайр РСФСР художникий Союза кулгалду органаш СССР художникий [illegible] съезде боахийтарболе делегаташ харжара. Союза правлени составе [illegible] харжав 131 саг. Ревизионни комисси харжай.

РСФСР эррагIача крайн, областий, автономни республикий творчески организацешна бехкйтача вахалаша [illegible] гIахбаха тIайдар КПСС Централийна Комитетага — [illegible]

* * *

Цу дийнахье а хилар РСФСР художникий Союза правлене хьалхара пленум. Цига секретариат харжай. РСФСР художникий Союза правлене председатель хилар Г. М. Коржев, хьалхара секретарь — П. П. Оссовский.

(ТАСС).

СССР ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦИ БУДАПЕШТЕ КХАЧАР

БУДАПЕШТ. (ТАСС спец. корр.). Венгерски социалистически болхлой парте Централийн Комитетой, Венгерски Халкъа Республика Министрийн Советой хьежарах сийхаш официальни доттагIлен визитаца ВНР столице кхаьчар Советски Союза Коммунистически парте Централийн Комитета Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте вола СССР-а партийно-правительствени делегаци.

...Фрихель яха аэропорт СССР-ен ВНР-ен паччахьалкхений байракхашца егa е. Аэровокзала фасада тIа — «Дег тIара моарша хоатт оаха Советски Союза партийно - правительствени делегацега!» — яха дешаш да.

Советски делегацена наькъабехкабар ВСРП ЦК хьалхара секретарь Я. Кадар, ВНР президиуме председатель П. Лошанцы, ВНР Министрийн Совета председатель Е. Фок, ВСРП ЦК Политбюро членаш, ВСРП ЦК секретарaш, ВНР президиума членаш, ВНР министраш, общественни массови организацей кулгалхой, ВНР-ера СССР посол В. Я. Павлов, Венгрера советски посольстве кхыча советски учрежденей болхлой. Аэродроме бар Будапеште аккредитованни йолча дипломатически представительстваш керте латтараш, паччахьалкхений тIема аттешеш.

Аэродроме советски хьаьшашта дукхьалбеьхкабар Будапешта, аэрапа бола къахьегамхой вахалаш.

Летни ара дIаяттар венгерски халкъа эскара сийлен каравул.

Аэродромера Л. И. Брежнев советски партийно-правительствени делегаце членашца шоашта наькъабаьхкача венгерски кулгалхошца, кхьана мотоциклистий сийлен эскорт тоалхье а йолаш шоашта белгальаьта резиденце дIабахар. Уж дIабоалхача СССР-ен ВНР-ен паччахьалкхений байракхаша, болхлой болаша плечаб байракхаша [illegible] улицашка гулбенна [illegible] бола Будапешта къахьегамхоша моарша веттар советски делегацега.

СОВЕТИЙ ВАХАР

ХАРЖАРХОЙ ТЕШАМ БОАБАЦ

[illegible] Коммунистийн партин [illegible] тIаьхьайн халкъе Iаьдаль органаш тIаьхьарах тарра вай социалистически пачхьалкхан демократи практике хьагойташ йолча къахьегамхой депутатий Советий доархIам даккхбара. Из ошите хилар багьцу къахьегамхой депутатий районий, городий, юртий, посёлкай Советий болхьоаш шеръеш даьта совамала а хьача документаша в.

Вахара цхьамкха а оагIув бац Советий гIулакх па доагIаш. Уж гIулакхаш кхоачашдулургдаш Советашта депутатийнеи дукхача [illegible] даьхье ца лаьцача. Цу гIулакха лаьрхIа [illegible] Советий депутатий массазара комиссеш.

«...Массазара комиссеш дукхагIа [illegible] [illegible] депутатана [illegible] хул [illegible] дукхагIа гучаякхе, [illegible] органий болх [illegible] бовза, законопроекташ уттаеча хьинаретIа, дакъа лаца», — аьлад КПСС XXIV-ча съезда хила Центральни Комитета Отчётни докладе тIа КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

Харжхолашта хьалхашка [illegible] беккоккаме а хеташ, дика болх беш я города Грозне Ленински района Совета дуккха массазара комиссеш. Цар [illegible]

[illegible] ЗоIйгIа. [illegible] а довлоч [illegible] обоорудовани уча заводе хьалхара моттиг лоацаш я депутата ГIафта кулгалдеш болх [illegible].

Нохч-ГIалгIай АССР прокуратура болхлоча Шатиева Тамарас боаккха болх бу шей участкерча харжархоашта юкъе. дIадоаьйт царна советски законаш, общественни порядок кхачьегама дисциплинеи телхаерашна, социалистически бухкьама кулгаш тIахьхулаерашна, спекуляции лелеяшна, кхаш хIаерашна, кортаболагIу малар тIехвоахаршна къонсам лоаттабара тIаберзабу уж.

Корта бохабу малар тIехлахара, [illegible] болх РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума [illegible] шей участие бахача наха. Малар тIехлаккхарах доала зулам, [illegible] [illegible] дуьлаттарац луками касалаш довладир.

Ше юрист хилара тарра, Шатиевас дукха хIама ду къахьегама законодательство [illegible] тIахьожаш лоаттабеш. Гормолкомбинате, консервни заводе, № 1436 йолча автоколоние из машита кхоачашду хьежар депутат, хIана а цу деша [illegible] райсовета сесса содоа [illegible].

Шатиева Тамара райсовета юридически комиссе председатель я. [illegible] советски законаш дIахьехьйтам.

Ленински района «Родина» [illegible]

[illegible]

[illegible] Советаш [illegible] СССР хьаьнь Нохч-ГIалгIайчен автономе хьахьайкахь 50 шу дизара [illegible] сердагIа боадаш а бе.

Ю. ЮСУПОВ.

НАХ БЕ-БЕ ХУЛ

Бе-бе хул болхлой коллективе [illegible] гIулакхаш. Дзангиева Казбика вуррайтта шу мара дац. Сунженски района Щела Эскарб [illegible] колхоза шурий-товарни ферме доаркхаьта ю болх бу [illegible] мара бена а. Ше Iоацие гIала цига хилча салш доарх[illegible] цу ферме коллектива. Из цига бола беш [illegible] ферма [illegible] ведующеца Д. С. [illegible] дагча къамаьл.

Ер шу доладуча [illegible] дьа доарка памогаш хилар. Цул [illegible] бисар. [illegible] уж кхоабаш а детташ а бар [illegible] доаркаш, аргIа а елла. Цу гIулаххах беркат дерга [illegible] хIана шьча 18 етт [illegible] деча Iуьшло шура [illegible] бьыIвар, 5—6 килограмм [illegible].

Фу да деза хIанна? [illegible] [illegible] хьаьулаш а атта [illegible] [illegible] Цу заман ферме ера Казбик, балха дIалаьцо, [illegible], Ферме-м хьалхагIа [illegible] новкъостал де ухаш яр ца. Цул [illegible] бача балхага [illegible] дикагIйола доарка [illegible] азацар. Нана опыт, болх бу дуккха [illegible] доладш ма [illegible] Казбикнах фу доарка [illegible] хьанна [illegible]?

ХIаьта а балха хьаийтар ха. Къона доаркаш массане а [illegible] бу, ца [illegible] хьалхадоаккхалга, [illegible] новкъостал дага болх бу дуккха [illegible]; опыт йолчарна дIатIа а дилла. Казбик-м [illegible] хьа деза пар. Шейта хьалхашача [illegible] доахана [illegible] да а хила [illegible]. Казбик [illegible] йолланна [illegible] хIара даьлар. [illegible] [illegible] [illegible] даьлар. Бола латта моттиг, [illegible] дукла [illegible], [illegible] дукла [illegible] массаш а хьаьлаадаьзе хулар. Массане а кхетадир, ферме балха оаар хьинар долаши къахьегам [illegible] хилар. Казбика дIахьехо на дезараш совгIа, фермера [illegible] [illegible] хьаламадича а хIана доашаш дар гIулакх. Таманш а ер из-м, хаьна селла дIахьига йолча цуьга [illegible] дика болх бубалар.

ХIана Казбика Iуьшл деча 18 Iаттах хIаршне 10—12 килограмм шура лу. Вешта, шерах цхьадараш лакха да. ХIара беттача Iаттагара [illegible] 15 килограмм шура я.

[illegible] фермаш заведующе Д. С. Кумаркова комсомолках Дзангиева Казбиках сона дийцар, сона а лайра цу къона доарка къахьегама биографи цаха дIа-[illegible].

А. ЗИМАРИН.

Грозненски опытно - экспериментальни завода [illegible] чIоагIа леррхIашк сийдеш я [illegible] Дацаева Эмма. Укх деношка Эммас сменi нормаш 120—130 процент кхоачашъю. Цул совгIа цхьаккха бокх кийсьайтац цо [illegible] продукцие. [illegible] Заводе хьалхарчарна [illegible] коммунистически къахьегама ударница хила [illegible] цIи.

[illegible] Э. Дацаева.

И. Павева сурт.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГIАЛ

Грозерча комсомольски организацена юкъе воагIа 48 наьмах латта 37 эзар комсомолец. Пролетарски интернационализма [illegible] бола кагирхой [illegible] бар шоай керттера декхар лоархI цу комсомольски организацеша.

СССР-ен Нохч - ГIалгIайчен автономен 50-шу дизара сийлене иакъабахар дуьхьа хьадла мероприятеш белгалйир ВЛКСМ городскойи районийн комитеташа.

«СССР юбилейна — тха дIайха дегаш хьинаре къахьегамь» яхача [illegible] дIанхуь промышленни предприятешна комсомольски кагирхойн вахташ.

Дукхача хана деш хьадоагIа Грозерча «Красный молот» заводан Махачкалера Гаджиева цIерагIча заводан, Грозненски Бакинскни махкадьтта институтий кагирхошта юкъера доттагIал. Нохч - ГIалгIай Пачхьалкхан университетаи Грозненски махкаьтта институтан студенташ болча кастаьста хьоашалгIа ул Дагестанера, КъилбасеиI ХIирийчен, Черсий-Балкхарой республикашкера, Азербайджанера студенташ. Цу тайпара вIашагIдеттalуш балха опыт йовзаро, художественни самодеятельноста концерташ уттадаро, спортивни хьаьлш дIакхахьаро Iоралахарча республикай кагирхоашта юкъера доттагIал чIоагIлу, цар къамаш культура, комсомольски организацей болх довзагIа бовзайт.

«КПСС къамаш политикан тахановча хаьага хьежжа пролетарски интернационализм чIоагIаш [illegible] теша СССР 50 шу [illegible] ВУЗашта юкъера Iилман - теоретически конференци хилар укх шера март ' бетта. Факультетий конференцешка [illegible] дикагIа доло балхаш дар цига дийшараш. ГНИ студента Х. Ахмадова, ЧИГУ студента Н. Осиповай, ЧИГУ студента И. Лагикова докладий боккха мах бир. IV Еррнгсоюзни конкурса II туре котбаьнинараш а уж бар. ВЛКСМ обкома Сийлен грамоташ маьъера совгIаташи а лун [illegible] [illegible] хьожайр царна.

«Массе хIамаь дезагIа да доттагIал — доттагIал кагирхой эзалеш яз» яхаче девиза хилар города Грозне Заводской районан Урус-Мартановски районан кагирхой вIашагIкхетар.

В. И. Ленина памятника [illegible] ВЛКСМ заводской района хьалхарча секретара С. Мамаева [illegible] вIашагIкхийттарий митинг. Памятника хьалхашка [illegible] кхачул тIаьхьагIа Урус-Мартановски районе болх кагирхой. Цига юртарча кагирхошца вIашагIкхетт, спортивни хьаьш дIакхуьр. Района совховашка, [illegible] хилар Грозера кагирхой. [illegible] дIабахча болхлошца вIашагIбеттабелар, цар балха опыт [illegible]. Шиина а оагIонаша дакъалоацаш оттадаьча дошхача [illegible] чакхдаьлар вIашагIкхетар.

Сецъердаме чакхдаьлар город Грозни Махачкален кагирхой вIашагI а кхеташ августе бетта хилча интернациональни машара [illegible].

Грозный — Къизлой-Iам [illegible] марш[illegible] [illegible] [illegible]. Цига Къизлой - Iам болча вежарашка йолча шин республика [illegible] «[illegible]» яха обелиск хьаллаоца дIадоладир кагирхоша машара [illegible]. ВIашш моаршал хоатт, къахьегама толамаш дуьл, [illegible] дIа-юха лу. Шиина а города [illegible] кагирхой [illegible] концерт оттаду, спортивни хьаьш [illegible], [illegible] хилларш лу.

Кагирхой вIашагIкхийттача шерагIа интернациональни тIема-патриотически кхетам лун [illegible] опыт дIа-[illegible] бовзайт.

СССР юбилейна [illegible] [illegible] 20, 21, 22 октябра [illegible] Ленински района кагирхой фестиваль а. Фестивале дакъа лоацаш хилар [illegible], [illegible], Махачкалара кагирхой. [illegible] [illegible] города промышленни [illegible], [illegible] заводашка, [illegible] тIема ветеранашца, къахьегама [illegible], [illegible] «Красный молот» заводе, ГРМЗ, [illegible] хьача агит-бригадай [illegible] концерт оттадир фестивале [illegible].

В. И. Ленина [illegible] [illegible] чакхдаьлар кагирхой [illegible].

И. ГАЙСАНОВ,

ВЛКСМ Грозненски горкомий секретарь.

Монокристаллашта ядерни резонанса Iындоргiа эффект хьехьаш токхам беши хиннача Iилманой группана 1972 шерал СССР Пачхьалкхен премия хьажаьй. Царна юкъе ва физико-математически Iилмий кандидат, С. М. Кирова цIерагIча Уральски политехнически института доцент Арий Александрович Пузанов.

СУРТА ТIА: электрофизически лаборатори начальник Арий Александрович Пузанов эргIаьнара эксперимент [illegible].

А. ГРАХОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ЭЛЕКТРИЧЕСКИ СЕТЬ ЛОАРАЯР

[illegible] СССР [illegible] [illegible] ГIалгIайчен [illegible] хIара [illegible] Iаьнабара боераш [illegible] хIам бола да, [illegible] болийташ электроэнерги хIамхачайтара лоаш дергIагIа хьайтара, кулна гIудакх доагIаш [illegible] кхерамзе Iаьнабара. Потребителаш тоъ йоагаш [illegible] а кхи дохабара а хIара шерI [illegible] хьадьюш 1000 вольтагIа [illegible] напряжени йола сеташ [illegible] нийслуш хилар. Республика [illegible] а дукхагIа дIовхал [illegible] уж [illegible] Юртай урамашка [illegible] [illegible] бахача а цар къа мел хьегача а уж [illegible] гIулакх [illegible] [illegible] дола, Iуьлх долга а — хIара [illegible].

Сейна тIа белгальой электропередачай линеша уллура бераши лоаш; [illegible] сьорген пи метр шера лине йоаххале шин еагIораьда лаьттан оаса, лаьттанна кIалоерад кабелий — [illegible] метр [illegible] а [illegible] а.

Сьрьаш [illegible] кхьалкхаI а тIа — цIовош да, монташна, лелхамаш да, хий дьалара, [illegible] — балхаш да бокъо ий электрически сетей предприятеера [illegible] разрешена ца хилча.

Нагахьа сана, [illegible] чулоацаш балхаш дийша дергдоша моттиг нийсъелча, балхай доладалехьа кхо ди хьалхе электросетей предприятега хаьтта а хьайта барт бе беза. Из ца доша доладаь балхаш отталь боаьлоаш телхаеш хула ЛЭП-а [illegible] а уж [illegible].

1972 шера 31 марта г. [illegible] ДСУ-2 ([illegible] дакхара управление) Загадаш электрически сетей предприятиене хата а ца бола [illegible] Iафнахта района [illegible] лейтеш балхаш дир, [illegible] дача [illegible] йола а дь массаш дIа [illegible] потребителашна [illegible] энерги [illegible].

ПлацагIа ремонт еча хIанна [illegible] а сели хилла [illegible] сьорган дIа а [illegible] [illegible] а лина. Цунга дIалахар 1.500 сом. Цул совгIа [illegible] балха тIара бола [illegible] электромонтерий. [illegible] [illegible] [illegible] дIа а [illegible] [illegible] бола [illegible] [illegible] юкъа.

1972 шера 22 сентябре Наурски [illegible] ПМК-4 [illegible] Еравешо подземни установка ЛЭП-а [illegible] а вена сьарган [illegible], подстанцера цIенца трансформатор [illegible] да балхьа [illegible].

[illegible] бахача [illegible] нама дукхьала ЛЭП-а кIал [illegible]. Масала, Сальскара Д. А. Довасов электропередачай [illegible] кIал [illegible] лаш вола, [illegible] а шей дахьаш а тIалаттача кхерана вIалла уйла а ца ех.

Отталча [illegible] [illegible] электрически сетей боарамагIа беш бола болх [illegible] [illegible] а дIала да; сьргаш тIа хIамаш кхувеа, [illegible] [illegible].

Юкъашкарча бераша бIоагIаш тIа дагIа [illegible] [illegible], тIой а детташ, сьргаш тIа хIамаш кхуьс, цу лоаьарах [illegible], [illegible], бахача наха [illegible] шей [illegible] ду кхета а ца хул.

Масала, бIогIа [illegible] пела [illegible] [illegible] цу тIа ула сьрг [illegible] [illegible], цо [illegible] а [illegible]. [illegible] [illegible] а Iобож. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] а я.

[illegible] [illegible] электропе[illegible] [illegible] бIаргадайча е хьехамна, е чоахама уж [illegible]. [illegible] совгIа шера, бераша, моашта а [illegible] зулам [illegible] тарлу, цу доаарах.

Нагахь сана, электропередачай линей бIоагIаш тIа къайола организаций лахаш (сьргаш) тайса хула, ноллагIйо ремонт йоа а вIаши [illegible] бах, йоаш организацешка чIалакха вена балхаш доладалехьа. Керанча йоагIанах электрически сетей предприятие технически [illegible] [illegible] а йоагIа я, [illegible] дар хьаш лоалаш, ремонтно - эксплуатационни балхаш де.

Ремонт яра а электропередачай лине эргаьлха тоарра а лу цу [illegible] балхаш юртйоахкна [illegible], гIоала йойча лине тIа уж даьл, цу лаьттах [illegible] [illegible] балхуша барта а хаза дIадолада.

Аварш [illegible] эксплуатационни Iуналдараш балхаш [illegible] хана уж йоаа а хьь за беха [illegible] [illegible] [illegible] лу.

Нагахь сана, ЛЭП-а [illegible] [illegible] лине [illegible] организаци электрически сетей [illegible] [illegible], уж шей материалей шей [illegible] кхоачашдайта декхарийла а [illegible] электросетей предприятешца барта а йолаш.

ХIара предприятие, организаци, учреждени, колхоз, совхоз, [illegible] наха декхарийла ба [illegible] латта гIоада тIехIоала лине [illegible], [illegible] [illegible] гIулакх де.

[illegible] Iобожа уллa [illegible] сьрг бIаргтабейча хIаргшар декхарийла ца 8 метр [illegible] [illegible] а сег а [illegible] [illegible] а [illegible], гергагIарча электросетей предприятега хоам ба.

Электрически сетеш лоарара тара кулийтарга республика бераьта а потребителаш хьалаьлие электрообеспечени [illegible], электроэнерги передачай экономи [illegible] [illegible] дIаламхьа. Райисполкомий, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] дукха-райла бу электрически сетей предприятей болхлоша хьалха «Электрически сетеш лоарара» [illegible] шерра [illegible] е.

В. ДЕРКАЧ,

Грозэнерго РЭУ электросетей службе начальник.

РАЦИОНАЛИЗАТОР

Россетребсоюза заготовительно-сбытовой база шелал телача установка начальник ва Мусаев Iаддал.

Эттара хьаIха [illegible] [illegible] лаьча [illegible], рационализаторски предложение дукхьал хьаш шера 12 эзар сом [illegible], шелал телача камерашка болх байташ хинача 2 машинин отталлеж [illegible] дIаьььхар. Из дарах болхлой а [illegible] а мукъаьхар.

Производствана [illegible] шоллагIча рацпредложение 13 эзар сом кхоайтар.

ХIанз Мусаев Iаддал [illegible] рацпредложени кийчъеш ва.

С. ВОРОНИН.

СССР хьаль 50 шу дизарга

АРАХЕЦА ПРОДУКЦИ — ДУКХАГIЕИ ДИКАГIЕИ

1972 шера декабра бетта вай республика дIадоргда шей автономи хьакхелла ах бIаь шу дизар, шитта дерригача Советски халкъо а хьерга Советски Социалистически Республикий Союз хьаль 50 шу дизара юбилей.

СССР хьаль 50 шу дизар — дукхача хIоинш йоча [illegible] [illegible] хIара сийлене-[illegible] [illegible].

Грозненски химически комбината коллектива, махка дукхача предприятеша санна, социалистически декхараш «тIа а эцаш шера социалистически яхь йоаррира Советски Союзан Нохч-ГIалгIайчен автономен ах бIаь шу дизара сийна.

Даьхкена шоай хьакхара къахьегама совгIат — пачхьалкхен дакъа Знак еина Грозненски фенол—лахар химикаша яхар бетта. Комбината болхлоша дукхача хана тIаргертта къахьегарах дьахинар цар из. Махкадьтта химически синтеза Московски Iилма-толкхама института катионообменни кIуьйаша фенол принцип шIендара еиача методах яьлда а вIаши аппаратий конструкцеш технологически схемеш [illegible] № 17—18 йолча цеха специалисташа центральни лабораторан, проектно-конструкторскни, техни-ческий отделий специалисташца хьаьна.

Цу методо тоаро хилийтар фенол дикалга доллача дунеж дикагIча стандартага кхоачаде а, Пачхьалкхенни дикала знак дахка а.

Фенол дикагIа хилийтара [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] бокхагIбойча аппаратчикаша А. А. Арбузова, Д. А. Смокатина, Н. Н. Кузьменкос, Г. Л. Самодурова, А. В. Марченкос, смена начальникаш В. Ф. Коробков, И. Т. Евангулова, кхычар.

ХIанз комбината арахеца йиъ продукт Пачхьалкхенни дикала знак еиа а.

Цу хьакъехьа белгальбакха беза комбината центральни лабораторе анализий нерда методика юкъейоаллар, боккъоца нийсонь технологически режим лейт а ль технологашна дIалуш тоххамаш деш баь боккха болх.

Адина Григорьевна Епифановай тоххамаш деча группана лахьар изопропилбензол сьарча аккхировано хьш продукташ хьахилара лаьлаш, цунна дикаь шIгIалар юкъера примесаш. Цул совгIа вIашаIехьаьлар дIахилараторий къахьегама [illegible] [illegible] а а дIайолча катализаторашкIавзагIа а.

Елена Михайловна Джагиновай тоххам беча группа лоацача хана кийчйр, хIавоалца тхона на яйтача, нердача процесса — изомеризаца фенол цIендара технологически рекомендацеш.

Хроматографей тоххам беча группаша дукха балхаш дир технологически процессашта тIаьхьежам лоаттабара чоалхнера хроматографически методаш кийчъеш.

Уж дерриге балхаш арахецача продукци дикал лаккхьара, из дукхагIа арахецара, цунга дIадоар вIезиглара, къахьегама овсара лаккхьара тIадерзадаь да.

СССР хьаьль Нохч-ГIалгIайчен автономи хьахьайкаьль 50 шу дизара деза ма доагIара пакъабахара хьакхехьа дикка къамаьлаш хилар комбината партийни собране.

№ 16 йолча цеха начальника А. В. Кудринске дийцар юбилейни хьржа социалистически яхь КПСС ЦК «Социалистически яхь вIашагIехьоаккхинга дIахо тоадара» бахьа соцамга хьежжа лелаеш хиларах. Укхаза сменашта юкъера яхь хьиша а ца Iеш, хIара болхлоучун [illegible] [illegible] раш да хьалхашна оттадаь.

Собране яь доклад юшача дакъа лаьцар ремонтно-механически цеха слесара А. И. Родина, № 45 йолча цеха машиниста П. Ф. Казначеева, комсомола комитета секретара «Бурлаков Виктора, КИП-а слесара И. И. Крусинске, кхычар.

Октябрь бетта партийни комитета собране дувза оттадир: «СССР хьаьль Нохч-ГIалгIайчен автономен ах бIаь шу дизара сийна тIаийла социалистически [illegible] кхоачашдолга [illegible] лел» яха доа. Цунах лаьца собране доклад йир комбинате керттера [illegible] А. [illegible] [illegible]. Цо [illegible] дийцар, керттдийнинчарех, Шин къамаьл, керттерча дакъе, из деш дисарий, балхаш нийслучаI кхоачашйоаца-ряй [illegible] хатаьар. Уж деш дийнанчул тIехьагIа партийно решени йир юбилейни декхараш кхоачашдарах итогаш а яь, юбилейна сийна яхь а шерагIа социалистически яхь йоаржарa.

СССР хьаьль Нохч - ГIалгIайчен автономен ах бIаь шу хилара наькъайоагIача комбината коллектива хиннаI хьалха, 27 сентябре, кхоачашдир продукцеи реализаци яра хьаь квартала план. Дикка балхаш даьд арахеца продукци дIахо тоаяра дахъе а. Шу доладелча денз арахийна 74,3 процент фенол 97,6 процент ацетон, 100 процент изопропилбензол [illegible] [illegible] Пачхьалкхенни дикала знака стандарто маьхкара уж йоаьдаь.

Юбилейна шера чIоагIа тоаяро ю социалистически яхь итогаш яра. Октябра хьалхарча яхье керттерча технологически цехашта юкъе котъяьлар № 16 йолча цеха коллектив (цеха начальник А. В. Кудринский, цехкома председатель Ж. С. Данильянц), шоллагIа моттиг хьожайр № 1-104 йолча цеха коллектива (цеха начальник А. А. Сличенко, цехкома председатель Д. С. Буракова). ГIолла йолча цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай комбината центральни лаборатори коллектива (цеха начальник Б. Ю. Брук, цехкома председатель К. А. Гайшун), шоллагIа моттиг — КИП-а цеха коллективна (цеха начальник Г. И. Трифонов, цехкома председатель Ю. В. Гофман).

Комбинате коллективо хоаьшаш бувзам лоаттабу цу санна йолча махка хьача предприятеша. Социалистически яхь хьакъехьа договор яь синтезспирта Куйбышевски заводаш А. Шерипова цIерагIча махкадьтта чакхдоаккха заводаш.

Комбинате дика дIаоттаьна йоашца юкъайуш йоло махка хьача предприятей дикагIйолча опытах пайда эцилга. Цар балха опытах а керттерча институтий рекомендацеш а комбинате производство [illegible] [illegible] экономически эффект йола мероприятеш. Масала, катионатора фенол цIендара процессаш фена боах бу холодильникаш оттаяр, кIуз цIендара схемаш балха юкъейоалаяр.

Дукхха маьхера предложение юкъейаккхай кердача техникан оргтехмероприятий планашта: серни кислота хьачутелача доазув уттаду насосаш оттаелга, изопропилбензола гидроперекис йохаеча вIаьргIа реакторех пайда эцар, паролха тIешаш тIа кхий хьелера горелкаш оттаяр. Цу дерриге практически технически гIо ду комбината специалисташа.

Цеха начальник Олифир Виктор Михайловичо Саратовски химкомбинате хьийна цеха изопропилбензола доаккхача технически новкъостал де тхона хьина. Цига цеха балхагIа, цун технологически схемагIа хьежча, цунна норадьа процесса регулировани яра схема, изопропилбензола синтеза бела къьаста алкилировани ялга, уха комбинате дукхха а дикагIа, прогрессивни гIа дIаоттадаь хилар.

Вояжна цкьатара йолча реакторан тIа саратовски алкилировани шин системагIа бола бу, охачуча цкьа кIезигагIа хилийт а йоаьнна. Цул совгIа саратовски бахайи балха терро кIезигагIа еш хинкал. Цуьхье дукхагIа нулона тIехьа пропан-пропиленовай фракцешна примесаш. ВаьлжгIо гIандаь а тахчуа дукхагIа йоарьяй ряя.

Цигара йола байтачун тIехьагIа, цоа, Олифир производства объем лаккхьара, продукци дикагIа хилийтара йола махкера предложени еиаи саратовкашта.

ТрадицегIа торжествени хьакъехь тахха тхаьнша профтехучилищаш хьйрах Грозненски химически комбината болхлой белга.

Халкъа демократе махкашка хьадлоца интернациональни бувзам лоаттаду комбинате лоллентиво. Тха специалисташа технически новкъостал дьа Болгарена, Венгрена. Цар специалисташ дукхаха а хиннаб тха предприяте практикагIа.

Комбинате хIанз шерагIа кхинна кхетт СССР хьаль 50 шу дизара, Нохч - ГIалгIайчен автономе ах бIаь шу дизара хетаьн социалистически яхь. Цхьайта бетта йола товарни продукцена реализаци яра план, ханах хьалха, 23 ноябре кхоачашьяь, планаь совгIа бIаь пайда бархI бIаь эзар сомаш тIеи бе. Къахьегама овсаре лаккхара план 2,2 процент тIехкхочашьяь.

Толаме хIахьош я комбинате СССР-ен Нохч - ГIалгIайчен автономен ах бIаь шу дизара ударни къахьегамы вахта. Овсаре къахьегаш чакхьалар комбинатера Украински, Белорусски, Молдавски, Гуржий, кхыча союзни республикашта хетаьн ударни къахьегама вахташ. 16-ча ноябре дене 30-ча ноябре кхачалла хургья комбинате Узбекски ССР-а [illegible] [illegible] ударни вахта.

Цу балха тIа къахьегама толамаш дала гIерташ хьинар яйдаь я комбината сердагIа цехий коллективаш.

В. СКРЕБИЕВ,

"Грозненски химкомбината директора экономически [illegible] [illegible] [illegible].

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 28 ноябрь, 1972 шу.

КАГИРХОЙ ХЬУВКЪАМА УЙЛА ЕШ БА

Укх деношка республикерчу комсомола комитетий беррига а организаторски, махка юкъа бу политически болх комсомольцашна кагирхойн гӀуйран юрта бохкама балхаш толаме чакхдахарал дерзача юртбоахкама шера, хӀинц хьалгӀаттхоачеш латтача СССР хьалхьан Нохч-ГӀалгӀайчен автономен ах бӀаь шу дизара юбилейна а йоагӀа кийчо ярах сардагӀбахара тӀабераабаь ба.

КПСС XXIV съезда юрта бохкам детӀаболлабера комплексни программа хьахьехьара решенеш кхоачаш а еш, комсомольски организацешта дика хӀамаш кара гӀдувл даьтта лелалдара а хьайбаш кхабара а культура лакхъяра дикагӀа. Юртбоахкама производстве кертерча участкашка укх шера къахьегаш хилар 200 сонгӀа комсомольско-кагирхой коллективи, алат чуэпача дакъа дьалар 180 комсомольско-кагирхой агрегата.

Хьоттама хьал [illegible] хила далле а аттача йоакъала дукъалдалзар кагирхоша шоай [illegible], балха гоюал, хьайир Ӏалахо дукъалаъаъ нохкъарлелаш: дика хьумкъадир алат а кийбола культураш а, лаккхир хьайбай продуктивность.

Царех а 450 гектарах хӀаране тӀара 29,6 центнер кӀа чуделла «Латуринский» совхозера Чимаев Сум-Ӏумарий кхаш лелалдара тракторни бригада коллектив, хӀара гектара тӀара 35 центнер [illegible] «Шалинский» совхозера Абдуллаев ЯрагӀе кулгаладу звено, кхьараш.

Йоккха къахьегама котало [illegible] «Октябра 40 шу» яхача совхоза къоначча доаркаша Хасиева Дьаласи Душиева Аьсетей. Царех хӀаране, плангӀа 1850 литр мера [illegible], хӀара Ӏаттагара 2800—2900 литр шура [illegible] хӀалале. Дика толамаш даьхад «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене фермерча комсомольско-кагирхой корпуса членаша Полоева Заййета, Алимжанова Марема, Колоева Тамарас, кхьараш. Цар хаьад хьалха хоачашьхай лахьйатта бетта задани!

1973 шера алат чуэцача хана хьалха латтача къоначча комбайнерий дикагӀйолча опыта пропаганда яра чӀоагӀа йоаххе йора республикерча комсомола комитетиа, хал ханнахьа итогаш а йора цар яхаь.

Цу яха итогех республике хьалхе аьккхар алх азар центнер чуийца алат хьатта даьнйтача Шелковской района Ленина цӀерагӀча колхозерча комсомольца Ковалев Тимофея агрегата.

Колхозахой кхоалагӀча съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева юрташкарча кагирдошта механизаторий боазал Ӏомаяра тӀахьийхар комсомол. Парте заданешка а комсомола XVI съезда решенешка а хьежжа юрташкарча кагирхой технически кийчонга а профессиональни гонзалга а Еррига-союзни хьакар долча хана боккха болх бир Нохч-ГӀалгӀайчен комсомольски организацеш.

Колхозийи совхозийи кулгалдоаца, профтехобразование органашца цхьана комсомольски организацеша ер шу долалуш колхозашка, совхозашка, «Сельхозтехника» объединенешка, школашка вӀашагӀъехкир бӀаь сонгӀа механизаторий кружокаши курсаши. Царга кхо азар гаргга вӀашигача сагои йолоч Ӏомайир тракториста, шофера, машинишца бож беттара балха гоюал. Цу дакъе дика толамаш дахарах ВЛКСМ ЦК карара-кара тела ЦӀе байракх хьожайир Нохч-ГӀалгӀайчен областной комсомольски организаци.

ХӀанз вай республике вӀайолаьй юрташкарча комсомольцийи кагирхойи ударни къахьегама вахте, керттера уйла гӀуйрани керлача юртбоахкама шера кийчо ярах балхий комплекса тӀа а йоаийташ.

Лаьтта дика кийчдарем органически минеральни удобренеш кийтъеча а кхапика йоххача а дукхагӀа кагийнахх мехкарий юкъеоздерек деша шерра социалистически ахьй йоаржаьй республикан колхозашкарчеи совхозашкарчеи механизаторий.

ГӀуйрий балхеш чакхдоахача дика къахьет Назрана районерча «Октябра 40 шу» яхача совхоза Ходзоев Асхьаб керте латтача бригада членаша. Механизатораша, комсомольцаша Куркиев Заурбека, Евкуров Руслана, Мапиев Жабраила ядо лаьтта оахача хӀара денна 125—130 процент кхоачашъяр задани. ХӀаьта кхы а дикагӀа толамеш даьхад норма 3,7 мара йоацача хӀаране дийцахьа 7—8 гектар лаьтта оахача Сунженски районерча Ленина цӀерагӀча колхоза къоначча механизатораша Эльтиев Ахьмада, Аев Дауда, Итаев Лом-Ӏалис.

Дика вӀаштӀехьдаьккхад Урус-Мартана районе органически минеральни удобренеш кхашка кахьара месячник. ХӀанз удобренеш кхашка дӀайихьа йоалаш латт «Красноармейский» совхоза Мажиев Сулеймана кулгалдеча комсомольско-кагирхой механизаторий бригада коллектив.

Республика боахамашка тракторашти юртбоахкама машинашти ремонт е болалургба кастта. ХӀанз колхозашкеи совхозашкеи вӀашагӀйоххаш я юртбоахкама техникана ремонт яра лаьрхӀа йола кагирхой бригадаши звенош. «Назрановский» совхоза ремонтни бригадашка ба опыт, йола механизатораш комсомольцаш Мислауров Улийс, Холухоев Хаваж, Костоев Ахьмад, кхьараш. Шоай собране цар доаш деннад 1973 шера 20 февраль тӀакхоачаш техникана ремонт яь болла, аьнна.

ВЛКСМ обкома сонам баьб юртбоахкама техникан ремонт яра балдашта хаддаза бола комсомольски актива тӀахьожам отгаб аьнна. Цу «бахк» юкъегӀоргба комсомольски актива, «Комсомольски прожектора», «Комсомольское племя» яхача кагирхой газета отрадий постий членаш. Юрташкара комсомольцаши кагирхойи гӀерт гуйрана балхаш сиха чакх а даьха, хьалгӀаттаьлча юртбоахкама керлача шера хургболча хьувкъамна тешаме ларда йолла.

А. ЛЕНЬКОВ,
ВЛКСМ обкома секретарь.

ПРОМЫСЛАШ — ПАЙДАНЕ ГӀУЛАКХ

Республике йоахкагӀчарех доаркӀам а тха совхоз. 6840 гектар сонгӀа оахаш лаьтта, бӀаь гаьтта трактор, [illegible] автомашина, [illegible] совхоза бахам, дукха [illegible] да боахам.

Юкъера лаьрхӀача хӀара шера 7600 тонн [illegible], дукха дуах, шура, [illegible] продукци лу совхозо пачхьалкхена.

Во [illegible] оаха хоттама ха во хӀинна ер шу а. Районерча [illegible] дикагӀа ха бола алатаи кхедир тха механизатораша. Планал дукха сонгӀа кӀа чуэцар [illegible].

Хоаш да дӀадаха [illegible] къахьегаш коартолашта, чӀоагӀа Ӏеткъаьна. ХӀаьта [illegible] шоай гоюал [illegible] къахьийгар коартолаш лелараш. Цудукъа дика хьийгар уж. Из балхаш долаш пачхьалкхена за мехкара культура дӀалахара задани кхоачашъе вӀаштӀехьадьлар совхоза.

Тешаме ларда [illegible] механизатораша тӀадоагӀача шера хургболча хьувкъама а. Агротехнически дикагӀйолча хана дӀадийнад гураь дув алаташ, хӀана ца эшаш заьб ахьа [illegible] лаьтта. ХӀанзалехьа хьалхе долладад кхаш 10000 тонн органически 1800 тонн минеральни удобренеш товсарга, укх шера оахаш тӀа. ХӀара гектара тӀара 21 центнер кӀа, 26 центнер [illegible], 110 тонн коартолаш [illegible] совхозо тӀадоагӀача шера.

Йоаккхий ерталонаш е гӀерт тха хӀанз а тӀехьбусаш хьабоагӀача тхоай хьайбай боахам а.

[illegible] совхоз. ХӀаьта а цех тхона [illegible] хилла. Боахам рентабельни [illegible] тӀа бахкара дукхьал лаьтта [illegible] хьайбай [illegible] дукха хӀана [illegible], керда тӀерана, керда [illegible] ца лоха.

[illegible] подсобни промыслаш а.

[illegible]

Уж [illegible] пайдебий промыслаш. [illegible]

Хьоаргда вай [illegible] шу хьалха совхозо [illegible] сом чакх

боахача [illegible] 230.000 сом пайда [illegible] ХӀаьта [illegible] Эккаж-Къоантий-Юртара [illegible] Сароча балхаш [illegible] дӀа-хьа бига а [illegible] Царех хӀара [illegible] 150—200 сом [illegible] Цудукъа уж [illegible] «дӀахьа» [illegible] бӀахам ба.

[illegible] уйла а тха. [illegible] продуктам.

Хьежача, теххача пайдане [illegible] дукха кердагӀа. Дукха [illegible] фермашта, кхыча объекташта [illegible]

— Заводера [illegible] чубола башха мастерские ма [illegible] совхозе. Цу чу [illegible] — [illegible] тхона.

Дукха хана [illegible] мебелаш а [illegible] вӀашагӀйолаь. ХӀанз [illegible] тхона [illegible] гӀулакхе тхона [illegible]

[illegible] 120.000 квадратни метр цхарах бар. Эцаш хилча цех тха дала дезар 180.000 сом. Квадратни метрага 1,5 сом дӀаладар. ХӀаьта оахош хьабеш цун квадратни метрага тха деррига а дӀаладир 70 капик мара дац.

[illegible] 1,5 сом а [illegible]

Кастта тха совхозе ардаеш доладургда [illegible] тха хӀамаш.

ХӀаьта [illegible] ферма [illegible] вӀаштӀехьадьлад тха. [illegible] дика помещенеш хургьа. Тха гӀишлонхой [illegible] уж бахам.

Подсобни промыслаш вай [illegible] пайдане [illegible] мегаш а я.

Цудукъа совхоз [illegible] хургӀолаш оахошта [illegible] «[illegible]» [illegible]

М.-Г. МАРЗИЕВ,
[illegible]

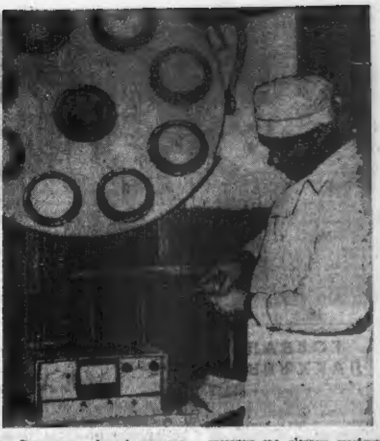

Технически Ӏилмай кандидат, И. Э. Баумана цӀерагӀча Московски лакхехьарча техническа училища доцент Владимир Иванович Лошилов.

1972 шера Пачхьалкхен премий еннай цуна ультразвуковой хьасапе кагъенна тӀехкаш хоттара, ортопедически торакальни операцеш яра, тӀехкаш лозайча карла ладар кхийтача тӀехкий ткане юкъаметтаоттаяра, хӀаьта иштта ультразвукашца дийна биологически ткапаш тедара метаздаш могаш клинически практикаь юкъейоаллар.

В. СОЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

СИЙЛЕНЦА НАКЪАГӀОРГДА

Юрта боахам догӀабоалабера цуй индустриализаци яраи хӀара шера дукхагӀа чакхдаха деза гӀишлой-монтажни балхаш. ИйсалгӀча пятилетка [illegible] гӀишлонхочей организацей [illegible] хьалхашка оттадаьд. Вай республикерчи колхозашта дукхагӀа гӀишлой-монтажни балхаш чакхдахара дола [illegible] бехктоххалой [illegible] ВорхӀлагӀча пятилетка чакхдаьхара шоана дукхагӀа гӀишлой-монтажни балхаш чакхдахарга «Чечингколхозстрой» объединен гӀишлонхочей управленеш.

Пачхьалкхен планаш [illegible] еса кхоачашъе е гӀерташ, экономически эффективность хургйолаш кхоачашъе [illegible] участкашка материальни ахча, ресурсаш кхоьгӀйолаш гӀулакх вӀаштӀехьаьккхе деза.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш е еш Нохч-ГӀалгӀай объединен гӀишлонхоша ийсалгӀча пятилетке чакхдаха деза гӀишлой-монтажни балхаш 80 миллион сома мехъа да. Хьалхьча гӀишлошта юкъе лоархӀаме объекташ а тоай производственни базана лаьрхӀа хьалхьеш йоаха хьайбай помещенеш. Уж декхараш толамца кхоачашдаре гӀишлонхоша доаш деннад пятилетка чакхъялалехьа къахьегаш оасарле 35 процент лакхъя.

Уж толамаш даха вӀаштӀехьдарга гӀишлонхочей дукхагӀа техника юкъеяккхьарна. Пятилетка хьалхарча шерех укх шера итт беттен генподрядагӀа гӀишлой-монтажни балхаш дара задани 114,7 процент кхоачашъяьй. Цу дакъе укх шера итт бетта план 114,9 процент кхоачашъяьй. [illegible] 101,0 процент кхоачашъяьй. Цу [illegible] къаьтта хьехьокх пятилетки хьалхарча шин шера план дикка тӀехкхоачашьергхьлар.

Укх [illegible] дӀадалача цхьан [illegible] итт беттен [illegible] гама оасарле планагӀа лаьрхӀача сонгӀа барӀ процент лакхъеннай. ГӀишлош хьалъярга дӀабоала мах лохбарах дукхьал дӀадахача цхьан шера пачхьалкхена кхоачашдир 364 эзар сом, хӀаьта укх шера итт бетта кхоачашдир 308 [illegible].

СССР-ен Нохч-ГӀалгӀайчен автономен ах бӀаь шу дузача юбилейга хийцу, дикагӀйола къахьегама сонгӀат хургда еррига дукхайолча объекташ хаиналха хьалдаь ядар. Пятилетки хьалхарча шера планагӀа хьалъе езаш хиннарза 58 объектана метта хьал а яь эксплуатаце дӀаелар 81 объект. Укх шера доахача толамаша а къаьста хьайъокх эксплуатаце объекташ дӀаелара алаи талаеца кхоачашьергхьлар. ДӀабахача ийс бетта деша даха хе йоацача [illegible] учреждениеш хьалъяра, шекъаш дахкара шера план толамца кхоачашъяьй объединене гӀишлонхоша. Цул сонгӀа цар хьалйир 240 говра лаьрхӀа йола помещенеш, дийнахьа бусе 20 тонн лаьар доакхаргдола хьайра.

Шин-метта хьахинадаь уж къахьегама толамаш. Цул кертердар да хьанар кхо ца деш гӀишлонхоер къахьегар, техникаш [illegible] пайда ийбар. ГӀишлонхой производственно-финансово хьовзамаш кхи а дикагӀа хила, йиш яр, нагахьа санна цхьайолча гӀишлонхочей организацешка шоай торонех бизза пайда ийцабехара. Масала, Сунженски МСУ, Шелковской ПМК производственни база хьалаш цхьатарра да. Цхьабакъда, доаха толамаш цхьатарра дац. Генподрядаьа гӀишлой балхаш дара задани Сунженски МСУ коллективо 101 процент кхоачашъяьй, хӀаьта шин низаца гӀишлой балхаш дара задани 103 процент кхоачашъяьй цо. ХӀаьта Шелковской ПМК коллективо цу юкъа пачхьалкхен план 96,5 процент мара кхоачашъяьяц. Кхы а метта дел гӀишлош хьалъеш [illegible] Наурски МСУ коллективо. Цаьна шерех итт беттен генподрядагӀа гӀишлош хьалъеча цул тӀаьхьа пачхьалкхен дезар 236 [illegible] сом да. ХӀаьта колхозашка гӀишлой хьалъеча тӀаьхьа пачхьалкхен дехкар 275,7 эзар сом да. Уж декхараш ер шу чакхдалалехьа тӀера дӀадахара хьанар кхо ца деш къахьегаш декхарийн я уж организацеш.

А. БУХТИЯРОВ,
«Чечингколхозстрой» объединене керттера экономист.

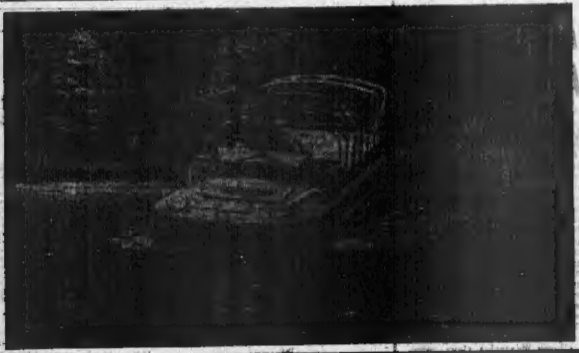

Ленинград. Хьунанте юкъе гаьнарча Ӏаманкаьа чкъьоий дахьара лаьрхӀа «Урож-2» яхе траулер-амфиби хьадаьд СССР чкъоарий боахама Министерства дукхадача Ӏалма-тоахкама институтий конструктораша. Цу универсальни машинах пайда эца йиш я тайп-тайпарча цхаралашца, тралашка чкъоарий доахача, иштта хи тӀа а лаьтта а гӀолла чкъоарий доаха бригадашка, цар гӀерсь, даьха чкъоарий дӀа-хьа кхухьача а.

«Зил-485» яхача автомашина [illegible] къадаь траулер-амфиби лаьтта гӀолла сахьата 60-ен хи тӀа гӀолла 10 километри сиха дода.

СУРТА ТӀА: «Урож-2» лаьттара хи чу дӀачудолаш латт.

В. Черникова сурт.
ТАСС фотохроника.

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОНЕРА ХОАМАШ

ДИКА ТОЛАМ

Дуга чуийца даьлча чакхдалаш кхаш лелалдерий гӀулакх. Кхы а де хӀама кофадоагӀа царна. «Путь к коммунизму» колхоза № 2 йолча тракторно-кхаш лелалдеча бригада болалоше дуга чуийцачул тӀехьагӀа чах юзейнсача юккех кхаш цӀенде дехкар оттадир шоашта хьалхашка. Звеньевойс Лемешко Павла болх лоттӀа вӀаштӀехьбаккхар бахьан лолаш лоацпача хана цӀендаь даьлар дуга кхаш (чераш). ХӀанз хьагулдаьча цу чак печкаш еш ба звено доакъашхой. Из болх чакхбоаккхаш дуга шедеванта доккха поннъостал ду бригада трактористa Бондарев Степана. Техника дика йоазача но па сонцйтам бола байт оресента. Из бахьан долаш хӀара дийцахь 10—12 тонн дуга чах печкаш е кхуа. Массехи да хьалха 3060 центнер чах печкаш а яь дӀаоттадьдаь.

ЦХЬАННЕНА А КЪАЙЛЕ ЯЦ

«Коминтерн» колхозе сийдеш ва механизатор Эскарханов Доккa. ШоллагӀча бригада контора хиннача ковртда Докка фу сег ва цо иштта къахьег. Трактории опирко беча балха анализо хьа ма хьоккхара, хьалхе Эскархановска ц. Хьоаккхама Докка тӀа эггара хьалха латт цун цӀи. Укх шера шин доалдеча гусеничн тракторца 1722 гектар кӀаьда оахам даьй Эскарханов Доккас. ПлангӀа доагӀачул 764 гектар дукхагӀа ду из.

ХӀамаш чӀоагӀа кхоабеш, хьурмат деш саг ва Докка. Ехача трактор товкоа, ший кхьйола оттхалаш эзара 1171 сом хьахийнадар Доккийна, кхьбакъда, 168 сом мехе дӀа ца лоханйтаи вож кходаьл цо. Трактора лерттӀа доалду, техника дукхаезаш волча во цкъа болх бьев оттхалед шоалагӀа хоьц пайда ийбу. Цу вӀашкъаца ахча кходе вӀаштӀехьдоал цун.

Шин тешамеча тракторца 180 сменех болх баьб Доккас. Цу юкъа 1743 килограмм доагоргасмазочни материалаш кхоьый цо. СменагӀа 7 гектар мара ца сеча 9,1 гектар оахаш чакхдаьлтиа из.

— Эскархановс иштта лакха оасарле йолаш къахьегара бахьан малагӀа да? — кхоттар дир аз механизаце даьхе бригадира гӀоначча Шепелева Евгенега.

— Эскарханов-Доккас шин бахара тӀа иштта лакха толамаш дадар цхьаннена а къайле яц. Эгсара хьалха але [illegible] Дика доалду ший трактора, таламестта хӀама [illegible] [illegible] баьцча [illegible] ца [illegible] лаш трактор цӀеигье, мича малагӀа фент мелъенний хьажа оттар, мича [illegible] дар дора. ШоллагӀча [illegible] кхьбараш [illegible] «лоадам боаца» кулгаш детташ бохкача хана ший кийча трактор йолайелайтар цо.

— Сег балхана сакъердаьлуш хула, даьнар ца иаьодойя толамаш даха хоагӀаргда цуна,— йоах Доккас.

В. УМАНЦЕВ.

ОЧЕРК

КЪАХЬЕГАМА ТУРПАЛ ВОЛЧА

КОАРТОЛАШ чузна йолае дукха де йоалар. БӀайхача малхо доаглйора. Наьсарера [illegible].

Кхай тӀа воаллар АртагӀа коартолий баьнага хьежаш. Деза а деза а кхоадаш боча кулг тохар цо баьцах, цо коартолашта поаьцостах дерзалаш саила.

— Коартолаш [illegible] тохлаш летайний хьеж аз, — аьлар шофера. — Дукха ха йоаллаш гучаьнинай уж бахар [illegible] машка. Хлорофос яха молхаш шоаза тедай совхоза кхашка.

— Чоапилгаш летайнй хьеже з дукхагӀа уйла-м коартолий шоай ю аз, — йист хилар звеньевой тхона даьтӀа а волаьенна.—Тай шаьае, — кулг лостадир цо гонахьа — массанахьа а коартолаш [illegible]. Тахан — кхоане кӀиа дӀаоргйолаш санна бешй йос. ДоагӀа эшар чӀоагӀа...

— Во-м хиннаш коартолаш?— даьттар оаза. ДӀатӀахьежача, бежа-м во ца ераш.

— Буц-м во яц, — жоп делар АртагӀа. — ХӀаьта а хьалха саьн дика хьувкъаргьяц. Бакъда, планагӀа лаьрхӀачул дукхегӀ-м йоахаргда оаха коартолаш, шлабаккъ-да лерхӀаш хоинар-м оцргда.

БӀаьста, совхоза [illegible] хьалха къамаьл хилар тха Албогачиевца. Цо ший планаш [illegible] тха. иштта кийчдаьд, коартолаш иштта дӀацоргьа, уж иштта кхергьа дувцар. 55 гектарах хӀаране тӀара пхийтта тонн яккха лерхӀар цо. Дика кийчдаьдар лаьтта гураь [illegible], Ӏай хӀара гектара тӀа 30 тонн удобренеш яккар, бӀаьста тоалар яха, тӀоадал совкарройолаш болх бир, эгара дикагӀа хана дӀайийра коартолаш. Цул тӀехьагӀа царна дика гӀулакх дир. Бакъда, дог деладенна хьалхе механизатор. «Дош деннача тешера ца хьуйкъалой коартолаш»—шек вувлар из.

Массахана а хьалха латтарашца хинадий из. Совхо а кхоачашдир цо ше тӀайийца хиина декхараш. Совхозе веттел-ерригача районе а дикагӀа хиййкъер Албогачева коартолаш.

— «Йоакъал»—хана а хеташ оал цо из дош. — Совхо догӀа цу дехкаш 73 ди даьккхар. ХӀаьта укх шера кхы а дукхагӀа хо яьккхай из доацаш.

— Коартолаш-м во хургьац тха, — аьлар цо тӀехьарна а. — Гураьхь дийна алаташ а во хьувкъанзар тха: хӀана гектара тӀара 24 центнер кьлар. Тхоай кхаш дика доаз тхона, йокъал утта иле а.

Дика доаз механизатора совхоза кхаш. Экажкъонгий — Юртарча даьтта цо болх бу дукха да а, цунца дувзаденна да цун деррига валар. Бера хана деха мел хинна дика дагадоагӀа АртагӀа: Цунна диъдеанналай Даьккина бандина тӀехьсийсагӀча шера Экажъонгий Юрт йоагайича дийца. Даь шоай мискана цӀа даган. АртагӀа хӀанз а хьалхашка латт хӀамига волаш ший дие Оарцас ше хьунагӀа кхуалар, шоай хиинал цӀиша борда, гӀийла алача, ше юахаьль хьажиӀний лордаш чуйоахкаш хиина маьчаш. СесагагӀа вӀамигача ший шоа воӀага АртагӀагеш Мах[illegible] Салеген лоацца къаьнзь а, юкъах шалта а эла, партизашца ший дӀа дӀавахар дагадоагӀа. [illegible] лаьттача шоай юртга гӀулакх тӀара ше Ӏочухийжа...

ДУККХА хӀама дагадоагӀа таш, уйла [illegible] укхазарча цхьайолча меттигий цӀераш. Масала, Ачи-Боаза. [illegible] хьаьна цӀенах болча бӀаьнаьча [illegible] хиинад уж. Укх гувна тӀа гулбелар гӀалгӀай [illegible] тӀом болабелча шоай съезде. Уж хьадагйоалар уж шоай хьалхагӀча тӀема иштта дукъал къахьегарга дувзаш. Деникина хьалхьоаттаргба [illegible] ба цу бӀу чакх ца бели а [illegible] [illegible]. МоастагӀча дӀалаъьяр [illegible] ДӀалахьяр ааьча з — йоа-[illegible] дукха гӀалагӀа дӀоахкийтар [illegible] чӀоагӀо [illegible] шоай [illegible] [illegible] а дьевккхар.

Шоаш лоархӀар хилаш кӀайбаршта уххаза. Доаз да бисаъоарх [illegible] болабелар уж [illegible] кӀаьнах хилла а.

Советий Ӏаьдал бахьан къонча долаш тӀом барах ВЦИК Президиума Сийлен грамота еннар Экажкъонгий-Юрта. ХӀанз цу юрта Советa председателa кабинете уля из.

ДагадоагӀа АртагӀийна, йоагӀача шоай юрта бӀарахьежаш шоай цана гӀийла йийха, кхыча юрташка бахан лоаш ду хьа хала хьа хьа, [illegible] цӀа а бохк, кхане чуьтар тӀха, баха хайша, лоаш гӀадуха а даа а хӀама лоацаш биса. ХӀаьта юрта Совета [illegible] Салмиат, дерзин [illegible] бераша бертъаш де чӀала делар кухна Ленина поиньостала латтача дӀамаинара. Иштта хала [illegible] ду хана...

ХӀанз Экажкъонгий-Юрт цу лахе хиннача вӀалле [illegible]. Иштта дац АртагӀа [illegible]. Иттех шу хьалха АлботачиевгӀерара докхагӀа дацар цар уллагӀа бахача эхьича аьхка цӀенош. Цу хана хиинача шоай цӀенох цьхьи дах вӀаша кийчаш кухни [illegible] АртагӀер. ХӀаьта кхиачеч [illegible] карта иштта хьаьгаттой [illegible] яь [illegible] карт. Кхо [illegible] дикха, [illegible] «Волга» чулоеттаеш гараж а. Юрта а совхозе а дика [illegible] АртагӀа. Из Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета депутат, Социалистически Къахьегача Турпал ва, юрта боахама культурий кхерра гоюане хилараш [illegible] цӀа вежай цуа. АртагӀа [illegible] а цун сесаг Ровшат а цар [illegible] а. Уж [illegible] а кхаркхой ба, [illegible] дукха деза лаьтта, [illegible] къахьегарга.

АртагӀа [illegible] 80 гектар хунча коартолех [illegible] лерттӀа [illegible] лелаьа укх шера цун лелаьа, хӀаьта хӀара гектара тӀара 13 тонн йоалаш хьийкъар коартолаш укх къаьстта лекъа чтаэ аьхки а.

Коартолаш кхее Ӏоацобеннаб вай совхоза а совхоза а [illegible] хилла къахьийгарца дикагӀа хоьц звеньевойна уж хьувкъьаее.

— Итт шу хьалха 800 гектар гергга коартолаш дӀайийра совхозо, — дувц АртагӀа. — ДӀагӀахьежача дика хеташ яр коартолаш. Бакъда чуэца доладелча планагӀа лаьрхӀа хиннараш а хьалъийнзар. Доккха зе хилар цу шера коартолаш дӀаерах. ХӀаьта везз тхо долча республика юрта боахама министр. Кхай тӀа тракторa юкхе Ӏо а хайна, «Кхы дикагӀа хьувкъае йиш яц-теш коартолаш, АртагӀа?» — аьлар цо.

Министрага Албогачиева аьлар: «Коартолаш дукхагӀа йоахалургьа. Из дира дикагӀча фух йола коартолаш дӀае еза. ХӀаьта коартолашца беш бола беррига болх аркхьара лах тӀа а ца кхуалаш, совхоза бохклошка байта беза. Бакъда болх бе бевам хургболаш къахьегамах хӀама дикагӀа дӀакхачийта деза царга, участкаш тӀачӀоагӀъе, звеном вӀашагӀйохка еза. ТӀаьхха гӀулакх хургда».

Иштта уйла йолаш дийцадар из доаш массехаза министерстве а, района организацешка а совхозе а. Юкъера а иштта болх дӀаболабе лаьрхӀар, хӀана аьлча эрехьара тӀакхуьлача цаха айча телачул зарагӀа хулар алеш лакхдина.

Цу новаьа болх бе йолеслар совхоз. Хийнар алапи хулгаш кхача продукцега кьежжа лелаш отталир на. ХӀара хайна лаьрххӀа технически карташ оттадир. Цар тӀа дар де цел деза балхаш а керех лоьгӀаргдола алайн а. Волачоча [illegible] балхаш пайда фу доагӀаргда къахке а хоура. ХӀаьта планал тӀех коартолаш хьувкъаьчоа коартолаш дукъ йолла оттадир.

ДикагӀча фух йола коартолаш дӀайийра. Кхайна вазза вола да а хиина дӀаттар звеньевой — Ӏа кӀалдехийте лаьтта оахачара хоаденна коартолаш чуэцаьца мел доладабалхаш дора цо. ХӀаьта эшаш хе оттача звеной членашка болча гектараш лелаерина поннъостал дора цуна. Бокъалдар аьлча, коартолаш чуэцачара дӀайиккхача деррига балдаш механизатора — звеньевойс ду.

Совхозе болх беш ва Албогачиев из вӀашагӀъеллача дийнахь денз. Бакъда цу хана из механизатор вацар. Механизированни йоацача, хьадаӀаши шекара совкхаш кхеча звенона керте латтар из.

1962 шера Экажкъонгий-Юртара хаха гӀо де Сунженски районера механизатораш баьхкар. Царца вар ха яла тракторист. Цунца сенлаха тӀа болх беш вар АртагӀа. ХӀаьта хагалехар цунна трактор Ӏомае. «Хьа яха сег воалча е укхо а ма бой ер, аз-а бе мегаргбац» аьнна уйла яр цо.

Бакъда атта дацар дешанза волча АртагӀана трактор Ӏомае. Механикa курсашка дувцаргдар дӀаезде ха лезар. Школе а вахи. Ямигача бераша деша вагӀа вӀаштӀехьдаьдар шовтта итт шу даьнача къонахчоа. Из де за а хургьацар. Цухухьа деша дагӀача ший бераше хьа а тьехийташ лезар Ӏомадар. АртагӀа — деша а пиша а Ӏомалар. Цул тӀехьагӀа трактористий курсаш чакхйоаз цо.

Цхьайолча трактористаша сезонагӀа мара бац болх — лаьтта ахар, культураш дӀаер. уж чуэцар кхоачашболаш лерхӀ цар. Бакъда иштта лерхӀац из АртагӀа. Цо боах:

«Сона хетачох, совхоза механизатор массаза а фукха даь а ма деш хила веза — цунна бе болх ба массехана. Масала, укх шера аз болх баьб аргӀеш дара йоз тӀаоззаш, сенаж йоаллаш, кхи дар деш. Бакъда аз деррига а даьд да коартолаш кхеноз балдах дукъа волча хана».

...Хувдаеккхой Экажкъонгий-Юрт, хувладенна совхоза кхаш а. Из даьраш ба Албогачиев АртагӀи цун поннъостий бола аххархойн. Шерра наржай совхоза къахьегамашта юкъе СССР хьалхан Нохч-ГӀалгӀайчен автономе кхайнаьна шовткъе итт шу дизара сийле йолаь социалистически ахь. Парте XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра дог айденна бола бу цар. «Парте планаш халкъа планаш я» яхаш ца лар йоаяр. Цу ахьь хьалгӀалаттх Албогачиев АртагӀа.

Тхо кхай тӀара дӀаволлаш чуийна коартолаш чуэцаш цу Социалистически Къахьегама Турпала шово. Трактора тӀа хоаш вар АртагӀа воӀ Хьасан. ЭӀампа волча хана поннъостал дора цо дааьна трактор тоеча а ца лехкача а. Хетаргахь ший метта дӀаоттаргволаш кийчоу из АртагӀа.

З. ДАУРБЕКОВ.

Эрсий халкъарий ц1ей. ТАСС фотохроника.

ГОВЗАЛ ЛАКХЪЯЬЙ

Грозненски кооперативни училища вай республике городашкарен юрташкарен общепита болхлой кийчбеш а цкъ квалификаци лакхъеш а я.

Октябрь бетта столовешкарен кафешкарен 13 повар вешаваp училище ноах балха говзал лакхъе.

Училище аттестационни комиссе лакхаг1а йола балха разрядаш а еина д1абахар повараш.

Кхи а дикаг1а кхеча кийчберг1а шир къахьегмхойшта.

Ш. БАТАРБЕКОВ.

КИЙЧО ЕШ БА

Ший тайнара белгалде лерх1 СССР-н Нохч-Г1алг1айчен автономен 50 шу дуза ц1ей Назранера № 13 йолча интерната педколлектива а дешархоша а.

Нохч-Г1алг1айчен историех доля к1ант лехьдеш ба уж ух денона. Бераша лех г1алг1ай къьнара баракъаш, пхьег1аш, тайп-тайпара исторически материалаш.

Районе бахаш бола т1емa къахьегама ветеранаш, хьалхе делаю производственникаш з1ашег1тоха лерх1 уккхаза.

Безача хьышашта концерт оттаде кийчлуш ба дешархой. Уккхаза з1ешаг1деллад кхычахьа ца кхеш доля берий шира а.

Иза кийчо еча хьякара дакъа доьцаш а завуч Альберина Надежда Федоровна.

М. ЗАНГИЕВ.

ЮБИЛЕЙНИ ШЕРА БАЬВ

СССР-а ах б1аь шу дузача шера даьл тхо, кхаш довкхал де, курал е йиш йолаш 1362 саг ва Наьсоре к1алзлекьа. Иззал бераш даьд районе д1абахача 10 бетта. Х1ара денна юкъера лаьрх1ача 5 саг 1от1аккхет уккхаза.

М. ЗАНГИЕВ.

ХЬАЛХАРЧАРЦА БА

Грозненски автотранспортни комбинато коллектив пхьайтта бетта план 20 ноябре кхочашъьян кхлар. 340 тонн долгора-смазочни материалаш кхоьмй уккхаза, дикка лаккхьенинай къахьегама овсабле.

СССР-н Нохч-Г1алг1айчен автономен хьаьь ах б1аь шу дизара сийна яьржача социалистически цхьа хьалхе делаю хьинвое къахьегача шоферашa С. Османова, П. Осторожна, Н. Малькумова, А. Умарова, Н. Хлебникова, хкьцар.

М. ПЛЮЩ.

МЕХКА 56-г1а

Ухх деношка М. Ю. Лермонтова ц1арг1ча драмтеатре Нохч-Г1алг1ай пачхьалкхен университет хьаелларa хетаяь торжественни собрани хилар. Цига хьоьналг1а баьхабар студенташ, университета хьехархой, республика промышленноста дукха болхлой.

Торжественни собрани хьаелляни къамаьл даьча КПСС Нохч-Г1алг1ай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина даькъалйийцар университета коллектив Даьхено ухх юбилейни шера цуьнца даьча доьхкача сонг1атаца.

Цул т1ехьаг1а доьш ийцар Нохч-Г1алг1ай университете ректора М. П. Павлова.

— Доккха ц1ей ду тха таханорожественно хьаел мехка шовзткъех алхайттлаг1а университет. Цу г1уллакхо г1о дергд 1илма, культура, дешар д1ахо, КПСС XXIV-чу съезда решенеша белгалдаьча тайнара, дег1адоьлахара.

Доьш ц РСФСР лакхахьерчи юкъарча специальни дешарa заведенеш министра заместителе В. Г. Захаревско. Университета хьехархойн студентийн коллективаш университет хьаьлларщ даьксой и юоцаш, д1ахо йолуча хана а цу дешара заведение вешеча боарамг1а педагогически 1илманга кадраш араецарехьала тешаш да тхо, аьлар цо.

Собрание юкъха къамаьлаш дир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара нов. Праленько, Къилбседа Кавказа дегхехьарча школай 1илмай центра химе Института директора нов. Дорофеенкос, ВЛКСМ Нохч-Г1алг1ай обкома хьалхарча секретара нов. Вузуртанова, Къилбседа Хирий университета ректора нов. Гуысева, НГ1 АССР просвещение министра нов. Умарова, Черсий-Балкарой университета ректора, профессора нов. Керефова, «Грознефтехимзаводы» объединене начальника нов. Пальчикова, г1ишлошъеча Нохч-Г1алг1ай управлене начальника нов. Чуданова, «Чеченингушвино» объединене начальника нов. Хаматханова, НГ1 АССР культура министра нов. Татаева, дукхахча кхичар.

Торжественни собрание кагаркой ц1ерг1а къамаьл дир НГ1АССР Лакхехьарча Совета депутата, университета кьалг1ча курса студентка Даяурова Тамарас. Парте денна тхоьй оча йоаххоина жоп лургда оаха, аьлар цо, дика дешарца.

Собрание дагъалоацаш хьоваршта доккха концерт оттадир.

М. РАШИДОВ.

«Спортлото» езараштa

«Спортлото» керттерча управлене бача новмах 1972 шера 20 ноябре г. Курске хиргача 32-ча тиражаг1а спорта ялх тайна номераш цхьанна а нийса хинаяш. Х1ьта цхи номер нийса хоражьршка 3.486 сом лургда, диъ (спорта тайна) номер нийса хиннараштa — 56 сом, кхо номер нийсъелнараштa — 3 сом.

Х1инзалца «Спортлото» рекордни лоархlаш вар 18,720 сом кхаж бена Латвийски ССР-ра шофер Иварс Стакле, баьъда 29-г1а тираж хичa цул хьалхабаьлор 24 эзар сом кхаж бена «Азовсталь» завода № 3 йолча домени пешка воккхаг1вола горновой И. М. Масловски «Ждановжилстрой» комбината начальника заместитела В. Д. Бутнченкон дезал. Цар кхиъа ййлех хинад «Спортлото» 30 карточка.

Къилбседа-Кавказски вокьалли управлене рекордемен волаш вус 5.126 сом кхаж бена Грознера Мантаев Хьамзат.

32-ча тираже 3.632 карточка кхаж бонаб, царех яхьмине — спорта пхи тайна номераш нийса хиннай.

«Спортлотон» географи шоръелуш йоаг1а. Х1ано карточкаш доьхаш да Шелa, Урус-Мартане, Орджоникидзевске, Маг1албике.

Л. ВИЕВСКАЯ.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЧЕХОСЛОВАКИ: 1ИЛМАН УЙЛАЙ ФОРПОСТ

СССР-е общественни экономически (лоархlамег1арча) дешашта 1илман тохкамаш де лаьрх1ача 1илман институтий сеть сихъяьхкьлаш лаьттача хана, Советски пачхьалкхено шийна ма могга 1илма дег1аккхувлаш хиначa хана буржуазни Чехословаке д1аехача б1ешерен традицей проблемайи кара дехьа дер 1илма. Чехословакe хьалхелаттача интеллигенцеца Советски Союзага хьежача б1аргаго-ра 1илманен пачхьалкхенен юкъерча г1уллакхашна оьлангара хувцаман хана дергдоаньлга. Цхьабакьна, буржуазни Чехословаке хьалашка хьоастадуларглоаш хадар ца доцш.

Общественна хьалхалатте шиъ Чехословаке Коммунистически партех хиначул т1ехьаг1а мере принципиальни хувцамаш хиннадаь 1илма г1уллакхашка а. Кердача пачхьалкхен вахар дег1ахвалдача ларрех ца1 да вьина белгалдаьъ 1илма КПСС генеральни ваькъо. Еррига пачхьалкхене б1арча ца1 йола 1илман центр хьае болабелар мехк.

Г1ораваьнача чешски 1илмахочо Я. Е. Пуркине XIX б1ешере йолаеначa юкхъе в т1ехьа академе проект оттайй пачхьалкхено хьаьллоацаш общественна хьалхинцка бехетохкамен йола, 1илматохкама институт а лоархlаш. Цхьабакьна, д1анха б1ешере чакхйоалащ чешски буржуазе консервативни г1озарашa йилла чешски 1илмайи искусствай академи бухагара деза хийра хинай Пуркиние идейно - организационни принципашта. Австро - венгерски монархе реакционни националистически режим хульйла хинай Словаке а 1илман база хьаира.

1952 шера 17 ноябре хьайир Чехословацки 1илмай Академи.

Мехка 1илман уйла центр — ЧСАН хьехинай социализм хьалхен доаллa мехка керда 1илман йоахал х1ьтале болх беш хиначa пачхьалкхен тохкамий институтий лардa т1а. ЧСАН эттара хьалхарча президента Зденека Неедле йоккхача политически оьшштон творчески хьинарoм СССР 1илмай Академе хадланза даьча новкъостало аьттув баьхкар юкъааьцна из з1ашаг1йоллаш хина халонаш эшае.

Пачхьалкхен экономика дег1аеро, ЧССР-е 1илман уйла д1ахо дег1айоаллаяра декхарий партех правительствен халдина уйла ер хиларо з1аеттlехьлаьюкхад Чехословацки 1илмай Академи дег1айоаг1илга а. Цуц состав шоаза йоккхаг1а хиннай. 1илман г1улакхашта планированни ьлга, социалистически общества сагатаг1е долча декхарашеара бувзам ЧСАН г1улакхий принцип а хиннa д1вотташ латт. Ше хьакиначa юкхе деза дунен 1илмин хьалхарча юкьйе д1аотта, 1илман тохкамаш социалиска мехкашца цхьана нийс а деш чакхдаха. СССР оньтаяи карагlдаьнарех шера пайда эца г1ерт ЧСАН. Социалистически мехкашца тахан з1ашш дагадоаллаш тохкамa г1улакхаш леладеш хилар гуш да къахьегам социалистически бехьам хиларах, социалистически лагера мехкий 1илман интеграцех.

Х1ана тхьо шу хьалхаг1а деза хьайоаг1а традицеш йолаш да ЧСАН-о СССР 1илмай Академец Советски Союзе кхьча 1илман центрашцея хьадача тематически перспективни планий ларда т1а цхьана леладу г1уллакхаш. Цхьаь ца1 1илман областиа цхьана къахьегаш Чехословакен Советски Союзен 1илмахой боапаш. СССР 1илмай Академец СССР кхьча академешцея цхьана г1уллакхаш лелаьдараxь карагlдаьннад ерига социалистически содружество экономически политически дег1аккхувлача оадо дакъа дакьа толамаш.

Царна юкъе — ахроволни физика, плазма физикe даькъа цхьана къа тохкамаш, вычислительни техника 1илман дешаш, Лаьттан искусственни спутникаш зувалга, автоматически управлени проблемаш, химически, биологически, общественни 1илмай даькъо оттарехл. Социалистически Чехословаке биза пайда эр «Интеркосмос» з1ашаг1йоллача, Дубнера з1ашаг1тоьхача ядерни тохкамий центре, Москверча управлене проблемай Институте цхьана г1уллакхаш леладара тоьвоех. Советски чехословацки 1илмахоша шитта цхьана г1уллакхаш леладерах дьахинекараш шерра юкъекхухь вай общества вахара дукхача доакъошка.

Х1ана вай мехкий къадьегамхоша цхьана бодий бу общественни дешашта хетаяь — 48, биологе дешашта хетаяь — 39, физика, химе, математика дешашта хетаяь — 75, Лаьттах долча 1илманна хетаяь — 12 тема а т1ехьа 194 1илман тема къоастаяра.

Чехословацки 1илмай Академен СССР 1илмай Академен кулгаш яздаьд цхьана г1уллакхаш леладеча хана карагlдийна т1ехдаьнa доккхий х1аманаш бахьан доланаш цхьана премеш хьежарах йолча соглашенена.

ЧСАН-ов СССР АН-ов цхьана леладеча г1уллакхий доккхаллах лаьтта 1аш цар лоархlам. Цеш дола къамаьл эттара хьалха карагlдаьнараш сихаг1а чакхдоахилга 1ехашдергдолаш йола цхьана леладеча г1уллакхий формаши методаши хаддаза к1оаргъярек кийсъярея къахьехьа да. Цу г1уллакха з1ашаг1ьехкий къахьегама айлаг1ча тайнара цхьана нийсберен бекъарен ларда т1а хьадда тематически декхараш кхочашдеш йола цхьана кхийтта комиссеши з1ашаг1ьайна 1илман коллективаш.

Чехословаке Коммунистически парте чехословацки 1илмани цун штаба — ЧСАН-ов йоакхо йоах даьнна бернат тахан г1уд да х1ашзара къамин экономика, культура, образовани дег1аккхувлара хиланза лоргдоаш йола хьалда, х1аманаш карагlдувлача. Тхо дог тийша да. Чехословацки 1илмахоша бу болх вай социалистически общество д1ахо дег1аяра предпосылкаех ца1 хиларах.

Ярослав КОЖЕШНИК, Чехословацки 1илмай Академи президент.

ДИКАЧОАИ ХЬАЬКЪАЛЕРЧОАИ Т1ЕХЬА ХИННАР

(ГЕОРГИЙ СКОВОРОДА ВАЬ 250 ШУ ДИЗАРГА)

Ваьнна дола украински философ а поэт а вола Сковорода XVIII б1аьшерен эрсий писателa, философа Ломоносовна, Диогена, Сократа тара лоархlаш хиннав. Ломоносов Россера санна, цо лийрай украински кхетима уйла лухьоала моттиг. Сократа санна, шийн вахар бакьдолчоа т1аккхачара хетадаь. Диогена санна, шийн кхела закон массаин цхьаь хьладри аьй цо.

Ше вахалехьа ткъаь пхиъ шу хьалха деза Росси Украинех 1асе бе а йоалаш ваьнна лийнaза Сковорода. Шийн бетталуча цхана къамаьл деш, шийсара эйсарна хьехам луш хиннав из. Балхаш деча новкъостал деш а цамогаргне дарба деш а хиннад цо. Дог г1оаздаьле т1еааш хилилиза х1ара ц1аг1а. Моллаг1а шийн аьттув баьнар деш хиннад Сковородас ядамaйтта декхадор дараш хьаькъал даларах.

Моллаг1а цхьа болх хьа х1ама эцаш 1а, аьнна харьковски губернатора шийга даьча хаттара, Сковородас жоп деннад: «Дуне театра тара да... Цига х1ама хьатойтташ вар роль дика йоаз аьнна а доацаш, из дика ловзарах хоаставу. Дукха уйла яьй эз цуна... г1учадалаьмад сона театра дунен т1а т1ейча, мут1ареча, х1амина сагота воацача, цхьоатта ваьннача сага юкь мерa бокъонцта аьттув а болаш сайга йойталургйоацилга. Из роль хьайнцай из цунах кхочачаволь а ва со...».

«Дуне сона т1аккхийнал, баккьда, цо со лаьцаьм вац», аздаьл Сковорода наш т1а, цо лаьча васкета г1а. Свешнник ва хилво лукьо, духовни академе вьхкааш цо. Ше педагогех хьехархочуни говзал йолаш хиннача Сковородаиа да могаш хиннадац пачхьалк Росе дешара заведенешка хилла догматизми авторитарности.

Сковорода цун хана эттара а дийнагlчарех саг лоархlаш хиннав. Философ, филолог, музыкант, поэт, — хьаькъал дур, хаакъаргa баккъдар кхайкадер хиннав из энциклопедистий хадорa саг. Цунна хоаш хиннад латински, шира грекий, шира жугатий, немций меттаиш. Цо шаьрдеш хиннад эзаш къамаьл делга, математикаи 1алам довзареи 1илмаш, истории. Подлинникe (шар шоай меттала яздьнча тайнара) деша а дийшад перевод а хьй цо Плутарха, Цицерона, Горация, Эзопа, кхичa шерала заман авторий йоазош.

Сковородас язьяьй дукхайтта философско-этически произведении. Уже еригаш а сага ше шийна вовзара деша хетаяь а. Царех «Дикача ялей беш» яхача сборника авторо юкъейинхьярша тешал лу философски хьисапе х1ама лахара, из мел т1аг1ерта а чурча уйлаашца мел ч1оаг1венна а хинна.

«Из торжествени сийлаь, баькъар дуьна лирика я»—аздаьл цу сборниках Сковорода творчествани тохкам беш вола Владимира Эрна.

Социальни дисгармоне дунешара д1ахьастар, 1аламна, доттаг1аша, дукха лезача книжкашна дагавувлар, даим кхетамца ше тоьвала г1ертар — из вахар хиннад Сковородас шийна хьлайпар.

Сковорода теркама юкь-моттиге — саг, цун чурa уйла, кхетам. Цунна саг—дунен сонига къайлаашка сага, ше шийна вовзарга кхоачаву х1оаг1а — баккъдолча т1абода никъ. Сковорода боарам боаншо теляш за гармоничны сагах, кун тоаонаш долаур доьшаш хилавах. Цу уйлано цун гертара бу ерригача замай а халкъий а г1ирбьнна деятелашкa.

Ше къамаьлла хьехам беча а хиша Сковородас к1оамолгаиа, кинаш, аллегорешa кхувлаш хиннай. Цулуьна «Харьковски басенеш» яха сборник арадалар цуна законаг1а ма доаттг1ара, дар. Нахах мел довлла, х1анз тар а кхийтта уллаш дола, дикаг1ар: дикал «маха шеар вовзаш оарцаг1балар» з1ашн дог лазар сомадоахаж г1ийртав Сковорода. Цунца басенаш язьнчул дехар халкъа хьехам лучуш декхарашцa тарлуш дар. Цун басенаш — ше литератури х1аздаь цун хьаьмлаши хьехамаш. Уж а хьала шийн таьлора гакзаш. Авторо ше «бакъдар чудола» образаш оалаш хиннад царех. Керттерча даьрга цу басенй хьаст философи ше баьнка вахара эзa хинкаб. Уккхаза Сковорода халкъа йоазнашe наьжь т1а за, цо харцьо крепостнически общество, помещикий чиновникий вахар сатирически хьа а хьекхаш.

Цо ч1оаг1ъю к1оарга гуманни уйла — сага сий т1ера шевраздерах а доацаш, цун чурча чулоацамах, хьоелах, г1уллакхах довза езаш. Ер а цуй «Йоккха сага топпара пхьег1ашьерга» яха басни. Йокхача сага хьахорж т1ера шийна хозаг1а хета кхабыг, х1атa пхьег1ашьеча пхьоро кхаба дига хьежка оал из миятий. Басена чудоалла кхетадеш да. Кхаба мах из к1оаг1а хьарта хьежка болаш сенна. Сковородас наха оазац кийсьэ. Сага дика сага-дика дег чурa йоаг1ача ц1ена оазац кийсьо. Сага дикал цун т1ерча куцага хьежжа йоацаш цун чурча дегага, кхетамга, хьакъалга хьежжа къоастаю уккхаза.

«1аламий дуне хоза, залий, машар» лоттале торо лургйолча дакхарча принципех санна дуьц Сковородас хотттаг1аллах йолча шийн цхьан басне т1а, Цу т1а дуьц Лечкъа-Хьаьзалги, Чкъорди. Моаша. Чкъорд йоаг1а Лечкъахьазлг дола доттаг1ал тоаса. Цхьа юкъ йоалл царна юкъе — Чкъорд кхашка из, х1аьта Лечкъа-хьаьзалг—беша, пхьеие а бе-зам бац шоаш даха моттиг хувла. Моаша царга йоах: «Хьайна делар а из лехаш, хьай доттаг1ваь пейлапа дар лаха, т1ехккха со а раьза а хоалаг1а цун доттаг1а хила».

1алламате дика уйлаш а цу басене комментаре т1а доттаг1аллах Сковородас язьяьрай.

Георгий Сковородай философски лирика, цун басенаш латт эрсийн украински литератури юкъе хьайоалаьчa, массаза а ц1ена долчунга, нийсхоига кхача г1ертара хьоклам а теланг.

Виктория АНДРЕЕВА. (АПН).

ДУНЕН ШОЛЛАГ1ЧА Т1ЕМА ИСТОРИ КЕРДА АРАХЕЦАР

Дукхача томех латта «1939—1945 шш. дунен шоллаг1ча т1ема истори» ядеш да Советски Союзе. Из издаш шинта хургба а из цепатеха вашкха кийтъара боах шинта дел а дунцар даьлар АПН корреспондента цу балха Керттерча редакционни комиссе председатела заместителагара, СССР оборона Министерства т1ема историе Института начальникагара, СССР 1илмай Академе членкорреспондентагара, шарал-лейтенантагара П. А. Жилингара. Лохе кепатох оаха П. А. Жилина дениа жоп.

Х1ана арахеца кийчдеча дукхача томех латтача «1939—1945 шш. дунен шоллаг1ча т1ема историе» т1а массе оаг1орахьара, тайп-тайпарча мехкий дукхача документий ларда т1а т1емал хьалхара истори д1ахьокха, малибузехьарча пачхьалкхений доалдеча г1озарий т1емал хьалхарча политика анализ е, т1ом ца хилийтар духьа Советски Союзо лоттабаь къовсам д1ахьокха лерх1.

Дукхача томех латтача историе т1а керттера моттиг д1алаццаргьа немецко-фашистски г1аьрахошта духьала советски халкъо лоттабаь къовсам бувцаро. Ма дарра яздергда дунен шоллаг1ча т1ем т1а хиннa доккхаг1даьла довнаш: Москвана, Сталинградa, Курска, юкъе ялла т1емаш, 1944 шерарa йоккхий т1ема операцеш, Европера т1ом хоалдабь йола Берлински Пражски операцеш; дунен шоллаг1а т1ом соца а беш Дальни Востока японски империалисташ бохабар.

Балха т1а хьаьхоахаргда фашизм эша а яь котало яккхар духьа советски халкъа оарцаг1ахкхара, антигитлеровски коалици, дунен т1ара дерriга прогрессивни низаш кхотадара Коммунистически партий Советски правительствен чакхдаьла г1уллакхаш.

Шерра бувцаргба Англе, США, Франце эскараша Малхбузехьарча Европе, Къилбседа Африке баь т1ом, Тайжача океана т1а лаьтта т1емаш.

«Дунен шоллаг1ча т1ема историе» араяхеца кийчду СССР оборона Министерства т1ема историе Институто, КПСС ЦК-рча марксизм-ленинизма Институто, СССР 1илмай Академе СССР историе историй истории Институташа. Керттерча редакционни комиссе составе юкъеяоаг1а СССР оборона министр Советски Союза Маршал А. А. Гречко (председатель), Генеральни штаба начальник эскара инарал В. Г. Куликов, ...маршалаш Е. М. Жуков, П. Н. Федосеев. Комиссе членаш юкъе ба Советски Союза флота адмирал С. Г. Горшков, ... маршал С. И. Руденко, ... инарал С. М. Штеменко, академикаш Б. Г. Гафуров, И. Н. Иноземцев, П. Н. Поспелов. СССР 1илмай Академе член - корреспонденташ Г. А. Арбатов, Д. Ф. Марков, Т. Т. Тимофеев, кхыдар.

«Дунен шоллаг1ча т1ема истории» издаре юкъевоаб бокхий советски военоначальникаш, т1ема историкаш, СССР-ен доаза дехьарча мехкийн историех бола специалисташ, экономисташ, философаш, социологаш, юристаш, психологаш. Балха т1а шерра пайда эц СССР оборона Пачхьалкхен Комитета, Советски Гераашарча Низий Лакхехьарча Главнокомандование ставка, х1аьта шитта кхьча пачхьалкхений правительствени учреждений, Лакхехьарча командованe, фронтий командоване кердача материалехи документехи, советски доаза дехьарчеи авторий кердача тохкамех.

Издание юкъе 1алламате хухха фотографеш, керттерча даькъе духхьашха кепатохаш караш, боазаш болча советски доазой дехьарчен художникий картинай репродукцеш хургья; тайп-тайпара беса долча оригинальни карташ т1еи схемаш т1еи къьгта къахьехкад еррига фронташнa лаьтта т1емаш.

«1939—1945 шерашкарча дунен шоллаг1ча т1ема истори» яха болх араеценрга СССР оборона Министерства т1ема издательства. Хьалхара том ераргья 1973 шера. Еррига издани чаккхъерга 1977 шера — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцe кхоьатта шу дузаш.

(АПН).

Чехословакe къахьегамхой ц1ей упаршин хьалхьет. СССР-н ах б1аь шера юбилей торжествени ... дайлуш ба. Гордагий ...

СУРТА Т1А: Прага—центр. ЧТК—ТАСС сурт.

ДЕКАБРЕРА ХАОТТАМ

Ухх шера декъа, д1айхь хана ешкхалъанча т1ехьаг1а шей тайнара хилар вай районашкара гуьра а. Массаза дукхаг1а х1ена хиланзар аьнна хилар йоаччаш, уж керттерча даькъе хьалхарча эттт дайнахь хилар.

Октябрь бетта юкъера температура хуьшхача шерашка д1айтта юкъера лаьрх1ача лиъначул 2 градус лакхаг1а хиннай, йоачаш — йоаранта кхоьчаш.

Ноябрь бетта д1айин, шкь ма хьаттар. Массанарчул 1—2 градус лакхаг1а хиннай юкъера температура — 1,—2 градусал лакхаг1а хиннай (ноябр бетта массане а юкъера лаьрх1ена эттара лакхаг1ар — 5 градус, эттара лоаг1а + 22 градус ...).

СССР Гидрометцентре бена хаамаг1а, Кавказа малхбоалехьарча даьккъа т1а декабрь бетта юкъера температура 0 градусагара шоаллa 5 градусага кхоьчаш (халкхатически боаранга кхоьчаш) хургья. Хьалхара ши к1ира шоллаг1ча шин к1ирал д1айхаг1а хила дезаш да. Хьалхарча шин к1ираг1а бийсанкера температура — 2,—7 градусагара 0,+3 градусага, денахьа — 2,+3 градусагара + 7,—+12 градусага кхоьчаш хургья.

Т1ехьарча шин к1ираг1а а шитта бийсанка — 10,—15 градусагара —5, +0 градусага, денахьа — 3,—8 градусагара — 1,+4 градусага хоацаен хила тарлу.

Температура эттара лакхаг1а хургья бетта т1ехьарча 5—8 дийнахь.

Бетта керте дукхаг1а даькъа шалла, йоачаш йоалаш (доаг1а, т1аьда, лоа лелхаш), ... моттиганка лерга къувзалась хаст-хаста доки утташ, ... хаьн ха хургья. Ерх ха лоаго тарлу хьалхарча эттт дийнахь а, т1ехьарча эттт дийнахь а.

Мух бе-бача оаг1орахьара хинергба. Сецаш 15—17 метргa кхоачаш ч1оаг1а хьакхаргба хьалхера ахка ди чакхаьлаш, т1ехьарча эттт дийнахь.

Метеостанция.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

[illegible] НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible] — Передачай программа. [illegible] — Воскресни телевидени. [illegible] яха художественни фильм. 11.45 — Воскресни телевидени. РСФСР-а заслуженни артист Бунчиков юкъе волаш доле концерт. 12.30 — [illegible] 17.15 — [illegible] [illegible]

II ПРОГРАММА

19.00 — Передачай программа. 19.05 — Документальни фильмай киножурнал. 19.00 — Нохч - г1алг1айчу г1оала. Информационни программа (эрсий, г1алг1ай меттала). 19.25 — Киножурнал. 19.35 — Дунен халкъаша [illegible] (нохчий меттала). 19.50 — [illegible] 20.00 — Ленина хьахьачача [illegible]

[illegible]

[illegible] НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible] — Передачай программа. [illegible] — Пушкин. «Борис Годунов». [illegible] 17.15 — [illegible] Карелальни АССР. 17.45 — Белорусски [illegible] 3-г1а передача. [illegible] [illegible]

II ПРОГРАММА

18.00 — Передачай программа. [illegible] — Спортивни [illegible] 18.15 — [illegible] 18.25 — Юртара вахар (г1алг1ай меттала). 18.30 — Музыкальни [illegible] 19.00 — Нохч - г1алг1айчу г1оала. Информационни программа (эрсий меттала). 19.25 — Хоамаш, реклама. 19.30 — «Разоблачение» яха художественни фильм. 20.30 — [illegible] ансамбля концерт. 22.15 — Передачай программа.

РАДИО

[illegible] НОЯБРЬ

6.30 — Юртара 1уйре (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.30 — Лоаманах лаьттех. Даьхнах, доле [illegible] (г1алг1ай меттала). 8.40 — Ойлаех литератури т1ехьале (г1алг1ай меттала). 16.00 — СССР з1ашаг1йелла 50 шу дизарг1. Беседа г1алг1ай меттала. 16.15 — Индустрое боаха г1а (нохчий меттала). 16.30 — Хьайбаш лебарх йола керте йоакхо. «Агитатор йорма т1а» яха передача (эрсий меттала). 16.45 — Са къахьегама Нохч-Г1алг1айче. 18.00 — Кегда хоамаш (эрсий, нохчий, г1алг1ай меттала). 18.40 — Концерт (нохчий меттала).

[illegible] НОЯБРЬ

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Концерт (нохчий меттала). 16.00 — Бексултанов 1умар. «Советий 1адаьл баьхьне» яха тусалла синфони (эрсий меттала). 16.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 16.45 — Нохч-г1алг1айчен индустрие (г1алг1ай меттала). 18.00 — Кегда хоамаш (эрсий, нохчий, г1алг1ай меттала). 19.30 — Кегирхой вахар (нохчий меттала). 20.00 — «Орден лелаш Нохч-Г1алг1айче» яха эдан — концерт (нохчий меттала).

Д1АХЬЕР

Массаза а болх бе Грозненски консервни завода оьш:

1. Слесараш - ремонтникаш 4 — 5 разряд йолаш
2. Электромонтераш 4 — 5 «—»
3. Токараш 4 — 5 «—»
4. Обмотчикаш 4 — 5 «—»
5. Кийча продукци т1ахьотта грузчикаш — хьоргачa бахх бетта 120—150 сом а долаш.
6. Юртбоахама бедаш чаьйоаха болхлой — к1алхех.

Тхи адрес: Грозненски консервни завод, Маяковски ул. № 113, кадрай отдел.

Цу адресаг1а воаг1ар № 2 а 4 а йолча трамвайца за которзе «Консервни заводг кхача 1о а вокзал.

ДИРЕКЦИ.

ХАОТТАМ

Тахан республика г1оалаш Грозненски хувйлуш моркаш а йолаш, йочаш а йоацаш, къилбседамалхбоалехьара г1аьхьхьча боерамех мух а хьехаш да хила а фегара температура республика г1оала 1—6 градус й1оалах йолаш город Грозне 2—4 градус й1оахал йолаш хила аьтарлу.

Метеостанция.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51, Ленина улица, 11 (3-г1а этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; заместитела зам. — 3-90-11; бехктохкама секретара — 3-34-36; партийни вахара культурай отделий — 3-81-46; промышленноста отдела — 3-62-30; шерта йоалама отдела — 3-62-20; ... отделан бухгалтерий — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-90-11; ответственного секретаря—3-34-36; отделов партийной жизни культуры — 3-81-46; отдела промышленности — 3-62-30; отдела сельского хозяйства — 3-62-28; отдел писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.